PETER HANDKE

Kaspar

KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
Ed. ... Ş.
Tarih 23.3.1990
No. 098

FİYATI : 300 TL.

OYUN : l

EKiM 1984

Kapak Düzeni : Hüner Buğdaycıoğlu

Bu çevirinin Türkiye'de yayın hakkı Mehmet Fehmi Imre'-
ye aittir. Her hakkı mahfuzdur.

Estetik Yayıncılık, Küçükesat Caddesi 119/6, Ankara.

Dizgi - Baskı : YORUM Basın yayın Sanayii LTD. ŞTÎ.
•296120-Ankara.

P E T E R HANDKE

KASPAR

TÜRKÇESİ : MEHMET FEHMi İMRE

KASPAR'IN ONALTI EVRESİ

EVRE l — Bir cümlenin sahibi olan Kaspar başlayabilir ve bu cümleyle bir şeyler yapabilir mi?

EVRE 2 — Kaspar, sahibi olduğu cümleyle, diğer cümlelere karşı bir şey yapabilir mi?

EVRE 3 — Kaspar kendi cümlesiyle diğer cümlelere karşı en azından kendisine alt olanı koruyabilir mi?

EVRE 4 — Kaspar kendini diğer cümlelerden koruyabilir ve diğer cümleler onu konuşmaya kışkırttığı halde sessiz kalabilir mi?

EVRE 5 — Kaspar konuşmak aracılığıyla sadece ne söylediğinin farkına varabilir mi?

EVRE 6 — Birçok cümlenin sahibi olan Kaspar bu cümlelerle sadece diğer cümlelere değil aynı zamanda bu cümlelerin nesnelerine karşı da birşey yapabilir mi?

EVRE 7 — Kaspar düzenle ilgili cümlelerle ya da buyurgan cümlelerle kendini bir düzen içine sokabilir mi?

EVRE 8 — Kaspar bir cümlenin dizilişinden geniş kapsamlı bir düzeni temsil eden bütün bir seri cümle türetebilir mi?

EVRE 9 — Kaspar her örnekte düzen hakkında sonsuz sayıda cümlenin dayandır alabileceği modelin ne olduğunu ' öğrenebilir mi?

EVRE 10 — Kaspar öğrendiği cümle modeliyle nesneleri kendine tanınır hale getirebilir mi yoksa kendisi mi nesnelere tanınır hale gelir?

EVRE 11 — Kaspar cümleler aracılığıyla cümlelerin büyük birliğine bağlılığını yerine getirebilir rai?

EVRE 12 — Kaspar, kafiyeli cümlelerle, nesnelerde kafiye ve sebep bulacağı noktaya getirilebilir mi?

EVRE 13 — Kaspar kendine soru sorabilir mi?

EVRE 14 — Kaspar eski çekingen cümlelerine atfettiği atılgan cümleleriyle çekingen cümlelerin altüst olmuş dünyasını tersine çevirebilir mi?

EVRE 15 — Kaspar kendini dünya hakkında tersyüz olmuş cümlelere karşı en azından cümlelerin tersyüz olmuş dünyasıyla koruyabilir mi?
Veya : Kaspar, tersyüz olmuş cümleleri tersyüz ederek en azından doğruluğun sahte görünümünden kaçabilir mi?

EVRE 16 — Kaspar kim şimdi? Kaspar. kim şimdi Kaspar? Kaspar ne şimdi? Kaspar, Kaspar ne şimdi?

Bu oyun .Kaspar Hauser'in GERÇEKTE ne olduğunu göstermiyor. Bir insanla neyin MÜMKÜN olduğunu gösteriyor. Bir insanın, konuşmak aracılığıyla konuşturulabileceğini gösteriyor. Oyuna aynı zamanda dil işkencesi de denebilir. Bu işkenceye bir biçim kazandırmak için sahnenin üzerine bir sihirli göz yapılmalı. Bu göz. seyircinin dikkatini sahnede alanlardan uzaklaştırmayacak şekilde, kapaklarını kırparak, kahramanın maruz kaldığı şiddetin derecesini belli edecektir. Kahraman kendini ne kadar şiddetle savunursa, daha şiddetle saldırılacak ve göz de daha şiddetle kırpacaktır. (Ya da bu göz yerine lunaparklarda kuvvet denemeleri yapılan yerlerin ışıklı göstergeleri kullanılabilir.) Her ne kadar kahramanla konuşan seslerin söyledikleri tamamıyla anlaşılabilir olmalıysa da konuşma biçimleri gerçekte onlarla dinleyicileri arasında varolan madenlliği taşımalı : telefon sesleri, radyo veya televizyon spikerlerinin seş-

teri. telefonda saati söyleyen ses. otomatik yanıtlama servislerinin sesleri, spor spikerlerinin konuşma biçimleri, stadyum ancnsçuları. trenlerin varış ve kalkışlarını anons eden sesler, röportajcıların sesleri, komut veren beden eğitimi hocalarının sesleri, dil dersleri bantları, gösterilerde megafonla konuşan polislerin sesleri vs. vs. Bu biçimlerin hepsi metne uygulanabilir ancak söylenen sözdeki ANLAM veya ANLAMSIZLIĞI belirleyebilecek bir biçimde kullanılmalıdırlar. Seyircinin herhangi bir anda hangi b'.çimde konuşulduğu konusunda uyarılması gereksiz. Aynı zamanda sahnede bu.aletlerin minyatür görüntüleri büyültülerek gösterilmeli.

Kaspar (Almanca Kasper palyaço demektir) başka bir komedyene benzememell; sahneye çıktığında daha çok Frankensteln'in canavarını andırman (ya da King Kong'u).

Perde açık olmalı, seyirci sahneyi herhangi bir odanın sahnelenmesi olarak değil de sahnenin sahnelenmesi olarak görmeli. Sahne sahneyi-temsil etmeli, ilk bakışta sahnedeki nesneler tiyatrosal görünmeli; diğer nesnelerin taklidleri olmaları nedeniyle değil yerleştirilmeleri itibariyle gerçekteki yerleştirilmelerine uymamaları nedeniyle. Tahta, çelik, kumaş vs.,den yapılmış nesnelerin sahne donatımı olduğu derhal algılanabilmeli : bunlar oyun nesneleridirler ve geçmişleri yoktur. Seyirci bunu tahayyül edemez, sahneyi görmelerinden önce o nesneler üzerinde bir hadise yaganmıştır. Seyirci en fazla sahne görevlilerinin eşyaları sıradan yerleştirmiş olduğunu tahayyül edebilir. Aynı zamanda seyirci sahne donatımının sahneden b*ska heryerde cereyan etmesi mümkün bir oyuna ait olduğunu da tahayyül edemez, seyirci; başka bir gerçeklikte değil sadece sahnede yaşanacak bir olayı seyretmeye geldiğini ilk anda algılamalıdır. Bir öykü yaşamayacaktır fakat tiyatrosal bir olay izleyecektir. Bu olay perdenin kapanmasına kadar sürecektir, öykü yaşanmayacağı için seyirci hikayenin bir devamı olduğunu tahayyül edebilecek durumda olmayacaktır. Sahne şöyle olmalı : sahne gerisi yine önperdeyle

aynı cins bir perdeyle kaplı olmalı. Perde boydan çok kıvrımlı olmalı, seyirci perdenin nerede$_n$ ayrıldığını bulamamalı. Kanatlar çıplak. Sahne donatımı arka perdenin önünde, bunlar doğal olarak aktörlerin donatımı. Eşyalar yeni görünmeli, seyirci bir eskici dükkanının temsil edildiğini sanmamalı, ve bu olasılığı ortadan kaldırmak için eşyalar doğal pozisyonlarında bulunmalı. Sandalyeler dik, uzun saplı süpürge bir yere dayalı, minderler yatık, çekmece yerli yerinde. Ancak seyircinin bir ev izlenimi edinmemesi için eşyalar birbirleriyle bir ilişki içinde olmadan yerleştirilmeli, tatsız bir biçimde durmalılar. Seyirci eşyalarda sergilenen bir sahne algılamalı. Sandalyeler masayla hiç ilişkileri yokmuş gibi masadan uzakta olmalı, duruşları bilinen açıda olmamalı veya birbirleriyle açıları da normal olmamalı (ancak bir düzensizlik izlenimi de vermemeliler.) Masa ve çekmecesi seyirciye bakmalı. Sahnenin başka bir yerinde küçük, alçak ve üç bacaklı bir masa daha olmalı. Sahnenin ortası boş. Başka bir yerde birbirinden farklı iki sandalye durmalı, biri minderli biri değil. Başka bir yerde ise beş kişilik bir kanepe olmalı. Kanepenin yarısı (salonun ortasında oturanlara göre) kanatların gerisinde olmalı ve sahne gerisini göstermeli. Başka bir yerde sallanan bir sandalye olmalı. Başka bir yerde uzun saplı bir süpürge ve bir kürek olmalı, birinde 'SAHNE' yazısı veya tiyatronun ismi olmalı ve açıkça farkedilebilmeli. Başka bir yerde bir çöp sepeti olmalı ve üzerinde aynı yazı bulunmalı. Büyük masada, fakat ortasında değil, geniş ağızlı içinde su olan bir sürahi bulunmalı, yanında da bir bardak. Sahnenin gerisinde modern bir elbise dolabı olmalı ve kilidinde de büyük bir anahtar bulunmalı. Bu eşyalardan hiçbirinin gözleyicinin kafasını karıştıracak, olağanüstü bir kişiliği olmamalı, önde, sahnenin ortasında bir mikrofon olmalı.

Salona giren ilk insan sahneyi hafifçe aydınlatılmış bulmalı. Sahnede hiçbirşey hareket etmez. Her seyircinin bütün eşyaları teker teker izleyebileceği ve sıkılacağı ya da gerisini bekleyeceği yeteri kadar zamanı olmalı. Sonunda her zaman

olduğu gibi ışıklar yavaşça kararmalı, bu olay kısık ve sürekli bir keman sesi eşliğinde yapılabilir. («Kemanın tonu gitarınkinden daha doyurucudur» — Kaspar).

Oyun süresince salon karanlık. (Seyirci oyunun başlamasını beklerken bu metin mikrofonlardan yavaşça okunabilir ve defalarca tekrar edilebilir).

1

Sahne gerisindeki perdenin arkasında bir şey kıpırdar. Seyirci bu kıpırtıları perdenin hareketleriyle izler. Hareket perdenin sağ veya sol kenarından başlar ve ortaya doğru, hızlanarak ve şiddetlenerek ilerler. Perde gerisindeki insan ortaya yaklaştıkça perdedeki hareket daha belirginleşir, îlk başta ufak kıpırtılar gibi görünen hareket şimdi bir yarıp ortaya çıkma çabası haline gelmiştir. Seyirci daha net olarak perde gerisindekinin sahneye çıkmak istediğini ancak aralığı bulamadığını algılar. Yanlış yerlere yapılan birkaç sonuçsuz çabadan sonra-seyirci perdenin çekilmek istendiğini duyar-perde gerisindeki zaten aramadığı aralığı bulur, önce bir el görünür. arkadan gövde ortaya çıkar, öbür el kafasındaki şapkayı, perdenin düşürmemesi için, tutar. Hafif bir hareketle sahneye çıkar, perde Üzerinden sıyrılıp, arkasında tekrar eski halini alır. Kaspar sahnede durur.

2

Seyirci Kaspar'm yüzünü ve kostümünü inceleme fırsatını bulur, sadece orada durur Kaspar. Makyajı tiyatrosaldır. Üzerinde örneğin; yuvarlak, geniş kenarlı, bantlı bir şapka, sıfır yakalı açık renk bir gömlek, birçok metal düğmesi (en fazla yedi) olan rengarenk bir ceket, geniş bir pantolon, biçimsiz pabuçlar-birinin çok uzun batları bağlanmamış-vardır. Tuhaf görünüşlüdür. Giysilerinin renkleri. sahnedeki renklerle uyuşmaz. Seyirci ikinci veya üçüncü bakışında Kaspar'm yüzünde bir maske olduğunu görmeli; donuk renkli bir maskedir bu. canlı gibidir, aktörün yüzüne tam oturmuş olabilir. Hayret ve

şaşkınlığı ifade eder. Maske-yüz yuvarlaktır çünkü hayret ifadesi yuvarlak ve geniş yüzlerde daha çok tiyatrosaldır. Kaspar uzun boylu olmamalı. Olduğu yerde hiç hareket etmeden durur. Hayret onda biçimsellesin

3 ' . ;

Yürümeye başlar. Bir eliyle hala şapkasını tutmaktadır. Hareket biçimi mekanik ve yapaydır. Ancak bir kukla gibi değildir. Alışılmamış hareketleri, sürekli değişen hareket biçimleri vardır, örneğin ilk adımı,dik bir bacakla atar ancak öbür bacağı titrek ve korkakça uzanır. Bir sonraki adımı aynı yöntemle ancak bacaklarını değiştirerek atabilir. Bir sonraki adımında bir bacağını iyice havaya kaldırarak atar ve diğerini arkasından sürükler, bir sonraki adımda ayakları yere yapışıktır, bir sonraki adımına ters ayakla başlar öyle ki öndeki bacağına yetişebilmek için izleyen bacağını fazlaca uzatmak zorunda kalır. Sonraki iki adımını sağ bacağını sola sol bacağını da sağa koyarak atar ve düşecek gibi olur. sonraki adımda bir bacağını öbür bacağının yanından geçiremez, ayağına basar ve *yine* düşmekten zor kurtulur. Sonraki adımı çok uzun atar öteki bacağım getirmek için çaba harcamak zorunda kalır. Bu arada sağ bacağını başka bir yönde oldukça ileri atmaya çalışmıştır, bir kez daha dengesini kaybeder gibi olur. Daha çabuk atılmış sonraki adımında bir ayağının parmaklarını ileri diğerinin parmaklarını geri koyar, aynı çizgi üzerinde oturtmaya çalışır. Aksının üzerinde döner nihayet, seyircinin de korktuğu gibi, dü$er. Düşmeden önce seyirciye doğru yürümüyordu, yürüyüşü sahne boyunca ileri geri dairelerden oluşuyordu. Yaptığı yürümekten ziyade düşmekle yürümeyi öğrenmek arasında bir harekettir. Düştüğü zaman bile bir eli sürekli şapkasındadır. Düştükten sonra seyirci Kaspar'ı biçimsiz bir bağdaş kurmuş oturuyor görür. Kıpırdamaz, şapkasını tutan eli kendini yönetir hale gelir, sonunda şapkanın düşmesine izin verir, şapkası üzerinden yuvarlanarak düşer, düşmeden önce biraz yuvarlanır. Kaspar sadece oturur.

×

Konuşmaya başlar. Bir cümleyi üstüste tekrarlar : «Başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum.» Cümleyi o şekilde söyler ki anlamadığı açıktır, ve düzenli aralıklarla birkaç kez yineler.

5 ' . · · · : ·

Yerde yine aynı pozisyonda oturarak cümleyi, bu kez mümkün olan her ifadeyi vererek, yineler. Azim ifadesiyle, soru olarak, hayret ifadesiyle, bir mısraymış gibi söyler. Mutluluk ve ferahlama ifadeleriyle söyler. Bütün cümleyi birleştirerek söyler. Kızgınlıkla, sabırsızlıkla ve son derece korkuyla söyler. Bir kutlama, dua, bir soruya yanıt, bir emir, bir\ beddua gibi söyler, daha sonra tek sesle şarkı gibi okur. Sonunda, bağırarak söyler.

6

Bu şekilde bir yere ulaşamayınca, ayağa kalkar. Ancak bir seferde kalkmayı beceremez. Yarıya kadar yükselir tekrar düşer. İkinci deneyişinde kalkar gibi olur tekrar düşer. Bacaklarını büyük çabalarla öne uzatmaya çalışır fakat parmaklan di?,lerinin arasına takılır. Sonunda elleriyle ayırır bacaklarını ve uzatır. Bacaklarına bakar. Aynı zamanda dizlerini kendine çekerek büker. Bir anda çömelmiştir. -Yerden yükselirken yeri seyreder. Gittikçe uzaklaşan yeri parmağıyla gösterir. Cümleyi arayış ifadesiyle söyler. Artık ayaktadır, kafasını sa'ğa sola ve sahnedeki eşyalara doğru çevirir ve cümleyi tekrarlar : «Başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum.»

7

Tekrar yürümeye başlar, yine yapay bir tarzda fakat daha düzenli : örneğin, ayaklar, içe dönük, dizler dik. kollar ve parmaklar gevşek. Cümlesini belli bir tonda ancak hiçbir anlam ifade etmeden bir sandalyeye söyler. Sonra cümlesini ilk sandalye onu duymamış gibi bir ifadeyle ikinci sandalyeye söyler. Yürüyerek diğer iki sandalyenin cümlesini duymadığım masaya aynı cümleyle söyler. Yine yürüyerek cümlesini elbise dolabı-

şaşkınlığı ifade eder. Maske-yüz yuvarlaktır çünkü hayret ifadesi yuvarlak ve geniş yüzlerde daha çok tiyatrosaldır. Kaspar uzun boylu olmamalı. Olduğu yerde hiç hareket etmeden durur. Hayret onda biçimsellesin

3

Yürümeye başlar. Bir eliyle hala şapkasını tutmaktadır. Hareket biçimi mekanik ve yapaydır. Ancak bir kukla gibi değildir. Alışılmamış hareketleri, sürekli değişen hareket biçimleri vardır, örneğin ilk adımı.dik bir bacakla atar ancak öbür bacağı titrek ve korkakça uzanır. Bir sonraki adımı aynı yöntemle ancak bacaklarını değiştirerek atabilir. Bir sonraki adımında bir bacağını iyice havaya kaldırarak atar ve diğerini arkasından sürükler, bir sonraki adımda ayakları yere yapışıktır, bir sonraki adımına ters ayakla başlar öyle ki öndeki bacağına yetişebilmek için izleyen bacağını fazlaca uzatmak zorunda kalır. Sonraki iki adımını sağ bacağını sola sol bacağını da sağa koyarak atar ve düşecek gibi olur, sonraki adımda bir bacağını öbür bacağının yanından geçiremez, aya<ğ4na basar ve yine düşmekten zor kurtulur. Sonraki adımı çok uzun atar öteki bacağım getirmek için çaba harcamak zorunda kalır. Bu arada sağ bacağını başka bir yönde oldukça ileri atmaya çalışmıştır, bir kez daha dengesini kaybeder gibi olur. Daha çabuk atılmış sonraki adımında bir ayağının parmaklarını ileri diğerinin parmaklarını geri koyar, aynı çizgi üzerinde oturtmaya çalışır. Aksının üzerinde döner nihayet, seyircinin de korktuğu gibi, düşer. Düşmeden önce seyirciye doğru yürümüyordu, yürüyüşü sahne boyunca ileri geri dairelerden oluşuyordu. Yaptığı yürümekten ziyade düşmekle yürümeyi öğrenmek arasında bir harekettir. Düştüğü zaman bile bir eli sürekli şapkasındadır. Düştükten sonra seyirci Kaspar'ı biçimslz bir bağdaş kurmuş oturuyor görür. Kıpırdamaz, şapkasını tutan eli kendini yönetir hale gelir, sonunda şapkanın düşmesine izin verir, şapkası üzerinden yuvarlanarak düşer, düşmeden önce biraz yuvarlanır. Kaspar sadece oturur.

×

Konuşmaya başlar. Bir cümleyi üstüste tekrarlar : «Başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum.» Cümleyi o şekilde söyler ki anlamadığı açıktır, ve düzenli aralıklarla birkaç kez yineler.

5

Yerde yine aynı pozisyonda oturarak cümleyi, bu kez mümkün olan her ifadeyi vererek, yineler. Azim ifadesiyle, soru olarak, hayret ifadesiyle, bir mısraymış gibi söyler. Mutluluk ve ferahlama ifadeleriyle söyler. Bütün cümleyi birleştirerek söyler. Kızgınlıkla, sabırsızlıkla ve son derece korkuyla söyler. Bir kutlama, dua, bir soruya yanıt, bir emir, biri beddua gibi söyler, daha sonra tek sesle şarkı gibi okur. Sonunda, bağırarak söyler.

6

Bu şekilde bir yere ulaşamayınca, ayağa kalkar. Ancak bir seferde kalkmayı beceremez. Yarıya kadar yükselir tekrar düşer. İkinci deneyişinde kalkar gibi olur tekrar düşer. Bacaklarını büyük çabalarla öne uzatmaya çalışır fakat parmakları dizlerinin arasına takılır. Sonunda elleriyle ayırır bacaklarını ve uzatır. Bacaklarına bakar. Aynı zamanda dizlerini kendine çekerek büker. Bir anda çömelmiştir. -Yerden yükselirken yeri seyreder. Gittikçe uzaklaşan yeri parmağıyla gösterir. Cümleyi arayış ifadesiyle söyler. Artık ayaktadır, kafasını sağa sola ve sahnedeki eşyalara doğru çevirir ve cümleyi tekrarlar : «Başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum.»

7

Tekrar yürümeye başlar, yine yapay bir tarzda fakat daha düzenli : örneğin, ayaklar, içe dönük, dizler dik, kollar ve parmaklar gevşek. Cümlesini belli bir tonda ancak hiçbir anlam ifade etmeden bir sandalyeye söyler. Sonra cümlesini ilk sandalye onu duymamış gibi bir ifadeyle ikinci sandalyeye söyler. Yürüyerek diğer iki sandalyenin cümlesini duymadığını masaya aynı cümleyle söyler. Yine yürüyerek cümlesini elbise dolabı-

na söyler ancak söyleyişiyle elbise dolabının onu duymadığını ifade eder. Elbise dolabına, hiçbirşey ifade etmeden, cümlesini bir kez daha söyler : «Başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum.» Sanki rasgele olmuş gibi elbise dolabına bir tekme atar. Bir kez daha, bu sefer bilerek, elbise dolabına bir tekme atar. Elbise dolabına bir tekme daha atar ve dolabın bütün kapakları yavaşça açılır. Seyirci dolapta birkaç rengarenk kostüm görür. Kaspar dolap kapaklarının hareketine bir tepki göstermez, sadece biraz geri çekilir. Dolap kapakları durana kadar olduğu yerde dimdiktir. Açık kapaklara cümlesiyle tepki gösterir : «Başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum.»

8 -

Üç bölümlü bir olay zinciri : birincisi, Kaspar, her eşyaya dokunarak *(ve* daha fazlasını yaparak), sahneyi boydan boya dolaşır, ikincisi her eşyaya birşey yaptıktan sonra cümlesini söyler, üçüncüsü suflörler her yandan konuşmaya başlarlar, konuşarak Kaspar'ın konuşmasını sağlarlar. Suflörler-üç kişi örneğin-görünmezdirler (seslen belki de önceden kaydedilmiş, tir) ve sesleri alçak veya yüksek değildir, yani konuşmalarında ne genel latife, hiciv, yardımcılık ve insancıllık ne de katılık, soğukluk, bireysellik ve doğaüstülük vardır. Anlaşılabilir konusurlar, iyi bir ses tesisatında kendilerine ait olmayan bir metni okurlar. Bir anlam ifade etmek için değil de konuşmakla oynadıklarını göstermek için konuşurlar ve bunu da yavaşça konuştukları zaman bile büyük çaba sarfettlklerini hissettirerek yaparlar. Şu olaylar birbirini izler : seyirci Kaspar'ın elbise dolabından kanepeye yürüdüğünü görür ve aynı anda her taraftan konuşmalar duyar.

Kaspar kanepeye gider minderler arasındaki yarıkları keşfeder. Bir elini bu yarıkların içine sokar. Elini çeke-

Artık senin de ilgi çekebileceğin bir cümlen var. Bu cümleyle karanfıkta dikkat çekebilirsin, böylelikle kimse

mez. O elini çekmek için öbür elini de yarığa sokar, iki elini de çekemez, iki elini bütün gücüyle çeker, ilk denemesinde iki elini de kurtarır fakat bir minder ortaya yuvarlanır.
Bir süre baktıktan sonra cümleyi söyler : «Başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum.»

seni hayvan sanmaz. Başkalarına söyleyemediğin her şeyi kendine söylemeni sağlayacak bir cümlen var. Kendine nasıl yaşadığını söyleyebilirsin. Aynı cümleye artık karşı çıkabileceğin bir cümlen var.

Cümle sözcükten daha fay-

• Kaspar dokunduğu eşyaya birşeyler yaptığı anda suflörler konuşmayı keserler : suflörler konuşmayı kestiği anda minder ortaya yuvarlanır, bu cümle sonundaki nokta işlevini görür. Kaspar'ın her eşyayla ilişkisinden sonra kısa bir sessizlik olur ve Kaspar cümleyi bu sessizlikten sonra söyler.

Kaspar masaya yürür. Masanın çekmecesini görür. Çekmecenin düğmesini çevirmeye çalışır fakat beceremez. Çekmeceyi çeker biraz dışarı çıkar çekmece. Bir kez daha asılır. Çekmece çarpılır, eğrilir. Bir kez daha asılır ve çekmece yere düşer. Gümüş bir şey. bir kutu kibrit ve demir paralar ortaya dökülür. Bunlara bir süre baktıktan sonra Kaspar cümlesini söyler : «Başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum.»

dalı sana. Bir cümleyi sonuna kadar söyleyebilirsin. Bir cümleyle kendini rahatlatabilirsin. Bir cümleyle kendini meşgul edebilir ve aynı zamanda ileri birkaç adım atabilirsin. Cümleyle kısa sessizlikler yapabilirsin. Bir sözcükle diğer sözcüğe karşı oynayabilirsin. Cümleyle iki kelimeyi mukayese edebilirsin. Sadece cümleyle, sözcükle değil, konuşmayı bırakmak istediğini söyleyebilirsin.

Kaspar bir sandalyeye doğru yürür. Sandalye önünde olduğu halde dosdoğru yürümeye çalışır. Yürürken öriündeki sandalyeyi ileri doğru iter ve sandalyeye dolaşır. Yine yürürken kendini sandalyeden kurtarmaya çalışır. Başlangıçta tehlikeli biçimde dolaşır sandalyeye fakat sonra tam pes edeceği anda birden kurtulur. Sandalyeye bir tekme atar, sandalye biraz yuvarlanarak devrilir. Sandalyeye bir süre bakar ve cümlesini söyler : ««Başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum.»

11

Kaspar küçük masaya yürür. Masanın üç ayağı vardır. Kaspar masayı bir eliyle kaldırır ve diğer eliyle masanın bir bacağını çeker fakat çıkaramaz. Bacağı önce ters sonra doğru yöne döndürüp çıkarır. Masayı bir eliyle tutmaktadır hala. Kolunu yavaşça çeker, masa parmak uçlarında kalır, parmaklarını da çeker masa düşer: Bir süre ona baktıktan sonra :

Cümleyle dilsiz rolü oynayabilirsin. Elindeki cümleyle kendini diğer cümlelere karşı kanıtla. Yoluna çıkan herşeye bir isim ver ver yolundan çek. Bütün nesnelere kendini aşina kıl. Cümleyle bütün nesneleri bir cümlede topla. Bütün nesneleri kendi cümlen içine sokabilirsin. Bu cümleyle bütün nesneler sana ait olur. Bu cümleyle bütün nesneler senin olur.

Direniş koymak için. Senin ilgini başka bir yöne çekecek bir cümle. Bu cümleyle kendine bir öykü anlatabilirsin. Acıktığın zaman sana çiğneyecek birşeyler veren bir cümlen var. Deli izlenimi verebileceğin ve delirebileceğin bir cümlen var. Deli kalmak için seni delirtebilecek bir cümle, ilgini .kendine çekebilecek ve kendinden uzaklaştırabilecek bir cümlen var.

«Başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum.»

12

Kaspar sallanan sandalyeye doğru yürür. Etrafında dolaşır. Sanki gayriihtiyari dokunur. Sandalye sallanmaya başlar. Kaspar bir adım geriler. Sandalye sallanmaya devam eder. Kaspar bir adım - daha geriler. Sandalye durur. Kaspar iki adım öne atar ve sandalyeyi ayağıyla hafifçe sallar. Sandalye sallanırken daha fazla sallamak için elini kullanır. Sandalye hızla sallanırken ayağıyla iterek daha hızlı sallar. Bu durumda eliyle daha hızlı sallar, sandalye şimdi tehlikeli biçimde sallanmaktadır. Sandalye tam ters dönecekken, ki bu henüz kesinlikle belli .değildir, eliyle iterek ters döndürür. Kaspar ters dönmüş sandalyeden koşarak uzaklaşır. Sonra adım adım geri döner. Bir süre baktıktan sonra : «Başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum.»

Birlikte yürüyüş yapa bil em - ğin bir cümle. Düşecek gibi olacağın. Cümlenin nvf.nsmda. duracağın. Adım sayacağın bir cümle.

Baştan sona ve sondan başa konuşabileceğin bir cümlen var. Evet ve hayır diyebileceğin bir cümlen var. İnkar edebileceğin bir cümlen var. Kendini yorgun veya uyanık yapabileceğin bir cümlan var. Kendini köreltebileceğin bir cümlen var. Her düzensizliğe bir düzen getirebileceğin bir cümlen var : başka bir düzensizlikle kıyaslayarak her düzensizliği beJirleyebilernğin bir cümlen var : kendini düzene sokabileceğin : her düzensizliği düzen olarak beyan edebileceğin : hor düzensizliği durmadan anla.fabileceğin bir cümlen var. Hir model olarak alabileceğin bir cümlen var. Kendinle diğrr şeyler arasına koyabileceğin bir cümlen var. Senin için her imkansız düzeni mümkün ve her mümkün ve gerçek düzensizliği imkansız kılacak cümlenin şanslı sahibisin : her düzensizliği içinden çıkaracak cümlenin.

13

Kaspar çevresine bir göz atar. Kenara dayalı bir saplı süpürge vardır. Ona doğru yürür. Eli veya ayağıyla süpürgeyi kendine çeker. Süpürgenin dayanış açısı genişler. Biraz daha çekerek açıyı genişletir. Bir kez daha çok az çeker. Süpürge kaymaya başlar ve düşer. Bir süre baktıktan sonra : «Başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum.»

14

Kaspar ayakta kalan tek sandalyeye doğru yürür. Önünde durur. Cümle süresince önünde kalır. Aniden oturur. Bir süre baktıktan sonra : «Başka birinin bir zamanlar olduğu gibi». Açıkça cümlenin ortasında sözü kesilmiştir.

15

Kaspar orada oturur. Sessizdir.

Cümlen olmadan artık hiçbirşeyi görünür kılamazsın. Cümlen olmadan bir eşyayı göremezsin. Cümlen olmadan bir ayağını ötekinin önüne atamazsın. Son adımını atarken cümleyi söylediğin için bu cümleyle kendini uyarabilirsin ve cümleni söylediğin için attığın son adımı anımsayabilirsin.

Kendini duyabilirsin. Farkına varabilirsin. Cümlenle kendinin farkına varabilirsin. Kendinin farkına varabilirsin. Cümleni yarıda kestirecek bir hata yaparsın bu da birşeye Tasladığını gösterir sana. Farkına varırsın : farkına varabilirsin : farkındasın.

Cümleyle kekelemeyi öğrenirsin, ve yine cümleyle kekelemekte olduğunu öğrenir* sin, ve cümleyle duymayı öğrenirsin ve yine cümleyle duymakta olduğunu öğre-

16

17

Sahne aydınlanır, Kaspar sessizce oturmaktadır. Dinlenirsin, cümleni söyleyerek zamanı önceki ve sonraki zamana bölmeyi öğrenirsin ve yine cümleyle zamanı bölmekte olduğunu öğrenirsin. Cümlenle, cümleyi son söylediğin zaman başka bir yerde olduğunu öğrenirsin aynı şimdi başka bir yerde olduğunu öğrendiğin gibi. ve cümlenle konuşmayı ve konuşmakta olduğunu öğrenirsin. Yine cümlenle bir cümle söylemekte olduğunu öğrenirsin. Cümlenle başka bir cümle söylemeyi öğrenirsin, aynı başka cümleler olduğunu öğrendi'ğin gibi, aynı başka cümleleri öğrendiğin ve öğrenmeyi öğrendiğin gibi ve cümleyle ortada bir düzen olduğunu öğrenirsin ve cümleyle düzeni öğrenmeyi öğrenirsin.

Sahne kararır.

Cümlenin arkasından yine sürünebilir, saklanabilir onunlâ mücadele edebilirsin. Cümle yine bir anlama gelebilir.

Cümle henüz acı vermiyor sana, bir kelime bile. Acı

diğlnl belli ede$_n$ bir hareket yapmaz. Konuşmak öğretilmektedir ona. Cümlesini korumayı istemektedir. Ancak cümlesi başka cümlelerin söylenmesiyle yavaş yavaş ve kesinlikle kafasından uzaklaştırılmaktadır. Kafası karışır.

Başka birinin bir zamanlar •olduğu gibi biri olmak istiyorum.

Kaspar cümlesiyle kendisini savunur ı

istiyorum.

Bir zamanlar olduğu gibi olmak istiyorum.

Bir zamanlar olan biri gibi olmak istiyorum.

veriyor sana. Her kelime acı veriyor. Acı veriyor, fakat sana acı verenin bir cümle olduğunu bilmiyorsun. Cümle sana acı veriyor çünkü sana acı verenin bir cümle olduğunu bilmiyorsun. Konuşmak acı veriyor sana konuşma eylemi değil. Acı hiçbirşey sana acı vermez çünkü ne olduğunu bilmiyorsun henüz. Acı veren sana acı veren herşey yine de hiçbirşeydir. Cümle sana gerçekten acı verir. Henüz sana acı vermiyor çünkü henüz bilmiyorsun. Cümle, aslında sen onun cümle olduğunu bilmesen bile, sana acı verir. Çünkü onun acı veren bir cümle olduğunu bilmiyorsun. Sen.

Kendinle, başlıyorsun, sen, bir, cümlesin, kendinden, sayısız, cümleler, oluşturabilirsin, orada, oturuyorsun, ama, orada, oturduğunu, bilmiyorsun. Orada, oturmuyor - sun, çünkü, orada, oturduğunu bilmiyorsun, kendin-

Başka biri.

Başka bir insan gibi.

Biri.

Cümlesini hala korur :

Başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum.

Kaspar tekrar kendini savunur :

Bendim.

Başka biri başka biri gibi.

Biri başka biri.

Benim gibi olsa.

Ben ben olsam.

Biri öyleydi.

Biri olmak.

Ben bir insan.

Başka olmak istiyorum.

Biri başka biri gibi.

Bir zamanlar biri gibi.

Biri vardı.

Bir zamanlar gibi.

Biri gibi olmak istiyorum.

den, bir cümle oluşturabilirsin, oturuyorsun, ceketin düğmelenmiş, pantalonundaki, kemer, çok, gevşek, pabuç, bağın yok, kemerin yok, ceketin, düğmelenmemiş, orada bile, değilsin sen, gevşetilmemiş bir, pabuç, bağısın, Kendini hiçbir cümle karşısında savunamazsın :

Pabuç bağı acı veriyor sana. Bir pabuç bağı olduğu için acı vermiyor sana fakat onu ifade edecek sözcüğü bilmediğin için acı veriyor, gevşek ve sıkı pabuç bağı arasındaki farklılık acı veriyor sana çünkü gevşek ve sıkı pabuç bağı arasındaki farkı bilmiyorsun. Ceket acı veriyor sana, saç acı veriyor. Sen, aslında kendine acı vermediğin halde, kendine acı veriyorsun. Kendine acı veriyorsun çünkü kendinin ne olduğunu bilmiyorsun. Masa acı veriyor sana, perde acı veriyor. Duyduğun ve söylediğin kelimeler acı veriyor sana. Hiçbirşey acı vermiyor sana çünkü acı vermenin ne olduğunu bilmiyorsun, ve herşey acı veriyor, hiçbirşeyin anlamını bilmiyorsun.

İlk uzaklaşma :

Bir zamanlar başka birinin olduğu başka biri gibi başka biri olmak istiyorum.

Daha fazla şiddetle fakat daha beceriksizce İsrar eder:

Biri.

Olmak.

Birisi.

îdi.

İstiyor.

Başka biri.

Başka biri benim gibi bir zamanlar benim olmak istediğim gibi.

Daha fazla şiddetle fakat daha az beceriyle İsrar eder:

Hiçbirşeyin adını bilmediğin için sana acı verdiğini bile bilmediğin halde herşey acı veriyor sana çünkü acı kelimesinin anlamını bilmiyorsun :

Cümleler duyuyorsun : senin cümlen gibi ı Kıyaslanabilir birşeyi kıyaslıyorsun. Cümlenle diğer cümleleri tamamlayabilirsin ve bir ş«y becerebilirsin : çözülmüş pabuç bağına alışmak gibi. Diğer cümlelere alışıyorsun öyle ki artık onlar sız yapamayacaksın. Artık kendi cümleni tek başına tahayyül edemeyeceksin : o tek başına artık senin cümlen değildir : artık diğer cümleleri arıyorsun. Birşey imkansız hale gelmiştir : başka birşey ise mümkün :

Nerede oturuyorsun? Sessiz oturuyorsun. Ne söylüyor-

Olmakiste! .

Birigibl!

Birzaman! Bir

za! Olmakbir!

Birzamangibi!

Bask!

Bişka zlrtml lardi olis gibaş.

Kaspar uzun bir «e» sesi çıkarır.

Kaspar «e» kadar uzun olmayan bir «n» sesi çıkarır.

Kaspar daha kısa bir «s» sesi çıkarır.

Kaspar kısa, zor görünen bir «r» sesi çıkarır.

sun? Yavaş konuşuyorsun. Neyi içine çekiyorsun? Düzenli nefes alıyorsun. Nerede konuşuyorsun? Çabuk konuşuyorsun. Neyi içine çekiyorsun? içine çekip dışarı veriyorsun. Ne zaman oturuyorsun? Daha sessiz oturuyorsun. Nerede nefes alıyorsun? Daha hızlı nefes alıyorsun. Ne zaman konuşuyorsun? Daha yüksek sesle konuşuyorsun. Ne oturuyorsun? Nefes alıyorsun. Ne çekiyorsun içine? Konuşuyorsun. Ne konuşuyorsun? Oturuyorsun. Nerede oturuyorsun? îçeri ve dışarı konuşuyorsun ;

Suflörler Kaspar'a daha şiddetle seslenirler :

Düzen. Koy. Yat. Otur.

Koy. Düzen. Yat. Otur.

Yat. Koy. Düzen. Otur.

Otur. Yat. Koy. Düzen.

Kaspar kısa bir «p» sesi çıkarır ve «p» yi diğer harfler gibi uzatmaya çalışır, doğal olarak başaramaz.

Büyük biçimsel zorluklar içinde Kaspar bir «t» sesi çıkarır.

Büyük çabayla Kaspar bir «d» sesi çıkarır.

Kaspar ayaklarını yere vurarak sürterek, bir sandalyeyi ileri iterek ve son olarak belki elbiselerini hışırdatarak ses çıkarmaya çalışır.

Kaspar bütüri gücüyle bir ses çıkarmaya çalışır. Elleri ve ayaklarıyla çalışır. Başaramaz. Gayretli hareketleri gittikçe zayıflar. Sonunda durur. Kaspar sonunda susturulmuştur. Cümlesi ondan uzaklaştırılmıştır. Birkaç anlık sessizlik.

18 •;-••

Kaspar konuşturulmaya çalışılmaktadır, bil unsurlarının kullanılması sayesinde sonuçta konuşmaya zorunlu bırakılmıştır.

Kaspar hala sessizdir.

Kaspar konuşmaya başlar :

Düşmüş.

Sandalye düştü? Sandalye duruyor? Sandalye düştü ve duruyor? Sandalye düştü fakat masa duruyor. Masa duruyor veya düştü. Ne sandalye düştü ne masa duruyor ne sandalye duruyor ne masa düştü?! Sen düşmüş bir sandalyede oturuyorsun :

Masa senin için korkunç. Fakat sandalye korkunç değil çünkü masa değil o. Fakat pabuç bağın korkunç çünkü saplı süpürge sandalye değil. Fakat saplı süpürge korkunç değil çünkü o bir masa. Ama sandalye korkunç de ğil çünkü o masa olduğu kadar pabuç bağı da. Fakat pabuç bağı korkunç değil çünkü o ne bir sandalye ne bir masa ne de bir saplı süpürge. Fakat masa korkunç çünkü o bir masa. Fakat, masa, sandalye, saplı süpürge ve pabuç bağı korkunç çünkü onlara masa, sandalye, saplı süpürge ve pabuç bağı denir. Onlar senin için korkunç çünkü onlara ne dendiğini bilmiyorsun :

Suflörler cesaret kırıcı sözlerle kafasını şişirmeye rte-

Düzen. Koy. Yat. Otur.

Koy. Düzen. Otur. Yat;

Otur. Yat. Düzen. Kalk.

Kalk. Otur. Yat. Düzen. Yatar. Kalkar. Oturur. Düzen içi-nde :

Suflörler, artık başarılarından emin olarak, daha^ sakin konuşurlar ;

Dinliyorsun?

Duruyorsun?

Açıyorsun?

Duy!

Kal!!

Aç!!!

Suflörler sessizce çabalamasına izin verirler.

Masa duruyor. Masa düştü ?

Birşeyler söylemeye başlar :

Çünkü.

Sıksık.

Ben.

Asla.

Asgari.

tçlne.

Bırak.

Beni.

Hiç.

Aslında.

Nasıl.

Çünkü ben burada en azından çoktan.

Kaspar düzgün bir cümle söylemeye yaklaşır:

Ellerinin içine.

Uzak ve geniş.

Veya orada.

Kavga etti. Asi

gözler. Hayır

değil. Ne eve

gider.

Deliğe. Keçi

gözleri.

vam ederler : Bir elbise dplabı için senin üzerinde oturduğun bir sandalyedir, yoksa değil mi? Ya da üzerinde oturduğun sandalye elbise dolabının yerinde durduğu zaman bir elbise dolabıdır, yoksa değil mi? Ya da elbise dolabının yerinde duran bir masa sen üzerine oturduğun zaman bir sandalyedir, yoksa değil mi? Ya da üzerinde oturduğun sandalye bir anahtarla açıldığı ve içine elbiseler asıldığı anda masanın yerinde dursa ve onunla yerleri silebilsen bile" bir elbise dolabıdır; yoksa değil mi?

Masa kelimesini elbise dolabına uygulayabilirsin, ve gerçek bir elbise dolabın ile masanın yerinde duran olası bir masan olur. ve? Ve sandalye kelimesini saplı süpürgeye uygulayabilirsin, öyle ki gerçek bir saplı süpürgen ve sandalyenin yerinde duran olası bir sandalyen olur, ve? Ve saplı süpürge kelimesini pabuç bağına uygulayabilirsin ve gerçek bir pabuç bağı ile pabuç bağının yerinde duran olası bir saplı

-'1

Yağmur fıçısı. Ne

kadar karanlık.

Öldüğü söylendi.

Eğer ben kendim çoktan burada en azından söyleyebilsem. Yılan balıkları. Koşuyor.

Kaynamış. Geriden.

Doğru. Sonra. At. Hiç

durmadı. Bağırır.'

Daha hızlı. Surat. Dayak atıyor.
Sızlıyor. Diz.. Geri. Sürünür.
Kulübe. Biran önce. Mum.
Kırağı. Yaymak. Bekler.
Mücadele eder. Pareler. Tek.
Daha kötü. Yürüdü.
Yaşıyor. Daha uzağa.
Sıçradı. Evet. Olmalı.

Girdi ben sandalye pabuç bağında süs yok. ki aynı zamanda ölüm ayaklarına vurana kadar konuştu, masa-

süpürgen olur, ve? Ve pabuç bağı kelimesini masaya uygulayabilirsin öyle ki bir anda masanın yerinde ne bir pabuç bağı ne de bir masa kalır, ve?

Sandalye sana hala acı veriyor fakat sandalye kelimesi artık huzur veriyor sana. Masa sana hala acı veriyor .fakat masa kelimesi artık huzur veriyor sana. Elbise dolabı hala biraz acı veriyor sana fakat elbise dolabı sözcükleri artık seni daha fazla memnun ediyor. Pabuç bağı sözcükleri sana daha az acı vermeye başladı çünkü pabuç bağı kelimeleri sana gittikçe daha fazla .huzur veriyor. Saplı süpürge, saplı süpürge kelimelerinin sana verdiği huzurdan daha az acı veriyor. Artık belirgin sözcükler sana huzur verdikçe sözcükler acı vermiyor sana. Cümleler, tek sözcüklü cümlenin verdiği huzurdan daha fazla huzur veriyor sana :

hin üzerinde saplı süpürge olmadan, ki ayakta duranlar elbise dolabının biraz uzağına çevrildiler, perdeden ancak iki kurtarıcı damla.

Kaspar düzgün bir cümle söyler: O zaman, hala orada olduğum zaman, başım hiç bu kadar a'ğrımamıştı ve şimdi burada olduğum şekilde işkence edilmemiştim. Sahne kararır.

19

Sahne aydınlanır. Kaspar yavaşça konuşmaya başlar :

Sözcükler ve nesneler. Sandalye ve pabuç bağı. Nesnesi z sözcükler. Saplı süpürge-siz sandalye. Sözcüksüz nesneler. Nesnesiz masa. Pabuç bağsız elbise dolabı. Masasız sözcükler. Ne sözcükler ne de nesneler. Ne sözcükler ne de pabuç bağı. Ne sözcükler ne de masa. Masa ve sözcükler. Nesnesiz sözcükler ve sandalye. Sözcüksüz ve elbise dolapsız pabuç bağı, pabuç bağsız sandalye. Sözcükler ve nesneler. Sözcüksüz nesneler. Ne kelime ne de nesneler. Sözcükler ve cümleler. Cümleler : Cümleler : Cümleler :

İçeri girdikten sonra, ilk defa görüyorum, kanepeyi, ilk defa görüyorum, karmakarışık ettim, bunun üzerine, ilk defa görüyorum, ayağımla, ilk defa görüyorum, oynadığım, ilk defa görüyorum, elbise dolabının kapağı açık bırakıldı, bunun üzerine, ilk defa görüyorum, çekmeceyi, ilk defa görüyorum, masadan çıkardım, bunun üzerine, ilk defa görüyorum, başka bir masayı devirdim, sonra bir sallanan sandalye de, ilk defa görüyorum, ters dön-dU, aynı şekilde bir sandalye ve saplı süpürge de, ilk defa görüyorum, bunun üzerine ayakta kalan tek sandalyeye, ilk defa görüyorum, doğru yürüdüm, (ilk defa görüyorum) ve oturdum. Ne birşey gördüm nede duydum ve kendimi iyi hissettim, (aya'ğa kalkar) Şimdi ayağa kalktım ve ilk bakışta, sadece şimdi değil, pabuç bağının çözülmüş olduğunu farkettim. Şimdi konuşabildiğim için pabuç bağım bağlayabilirim. Konuşmaya başladığımdan . beri pabuçlarıma normal bir tarzda eğilebill-

rim. Konuşmaya başladığımdan beri herşeyi bir düzen içine sokabilirim. Pabuç bağına eğilir. Daha iyi eğtlebiimek için bir bacağını öne atar. Fakat diğer ayağı açık pabuç bağına bastığı için bacağını öne atarken dengesi bozulur, durabilmek içi$_n$ biraz çabaladıktan sonra dü-şerbiran içi$_n$ durabilecek-miş gibi görünür ama duramaz. Düşerken oturduğu sandalyeyi de devirir. Bir an sessizlikten sonra :

Konuşmaya başladığımdan beri düzenli bir biçimde ayağa kalkabilirim; fakat konuşmaya başladığımdan beri düşmek sadece acı veriyor; fakat acı hakkında konuşabileceğimi bildiğimden beri düştüğüm zaman duyduğum acı hafifledi; fakat düşüşüm hakkında başka birinin konuşabileceğini öğrendiğimden beri düşmek daha kötüleşti; fakat acıyı unutabileceğim! öğrendiğimden- beri artık düşmek acı vermiyor; fakat düşmekten utanabllleceğiml öğrendiğimden beri acı artık hiç bitmiyor.

Kaspar yerleşir. Yavaşça konuşur :

Bunu hatırla ve unutma!

Bunu hatırla ve unutma!

Bunu hatırla ve unutma!

Bunu hatırla ve unutma!

Bunu hatırla ve unutma!

Bunu hatırla ve unutma!

Bunu hatırla ve unutma!

Bunu hatırla ve unutma!

Bunu hatırla ve'unutma!

Bunu hatırla ve unutma!

Bunu hatırla ve unutma!

Bunu hatırla ve unutma!

Düzgün bir cümle söyleyebildiğinden beri anladığın herşeyi bu cümleyle kıyaslamaya başlıyorsun öyle ki bu cümle bir model haline geliyor. Anladığın her nesne daha basit, o nesneyi tanımlayabileceğin cümle daha da basit : o nesne kısa basit bir cümleden sonra hakkında hiçbir soruya gerek kalmayan düzgün bir nesne : düzgün nesne kısa basit bir cümleyle tamamen açıklanabilen bir nesnedir : düzgün bir nesne için sadece üç kelimelik bir cümleye ihtiyacın var : hakkında önce bir öykü anlatman gerekmeyen nesne düzgün bir nesnedir. Düzgün bir nesne için bir cümleye bile ihtiyacın yok : düzgün bir nesnede o nesne için kullanılan kelime yeter. öyküler sadece anormal nesneler içindir. Artflc kendin hakkında öyküler anlatmaya gerek kalmadığında sen de normal olusun : senin öykünün diğer öykülerden bir farkı kalmadığı anda normal olursun : hakkındaki tez ortaya bir antitez çıkarmadığı anda. Artık bir cümlenin

21

Bir spot Kaspar'ın yavaşça pabuç bağına uzanan elini izler. Yine pabuç bağına yaklaşan öbür elini de izler, îki ucu bir çarpı şeklinde yapar ve havaya kaldırır. Bir ucu öbürüne sıkıca sarar, tki ucu da yavaş ve dikkatlice çeker. Titizce bir uçla ilmek yapıp diğer ucu içinden geçirir ve düğümü sıkar, ilk düzen yaratılmıştır. Spot söndürülür.

22

Spot Kaspar'ın elini izler, eliyle ceketini çekerek gevşek kemerini tutar. Yine kemere uzanan diğer elini de izler spot. Bir eli kemeri sıkar diğer eli de tokadadır. Bir eliyle kemeri sıkı tutarken diğeriyle de tokayı deliğe sokar. Uzamış kemer ucu pantolon biyelerinden geçirilir, pantolon artık durması gereken şekildedir. Spot kararır.

23

Spot Kaspar'ın, ceketinin düğmelerini yukardan aşağı ilikleyen, elini izler. Altta bir düğme atlanmıştır. Spot ve Kaspar'ın eli bu düğmeyi işaret eder. Daha sonra spot, elin düğmeleri aşağıdan yukarı doğru açışını izler. Bu sefer el daha hızlıdır. Daha sonra elin bir kez daha, daha hızlı cekedi[1] düğmelemesini izler. Bu kez becermiştir. Spot ve Kaspar'ın eli en alttaki düğmeye işaret eder. Sonra Kaspar düğmeyi açar. Spot herşeyin düzenli olduğunu ortaya koyar ve söner.

arkasına saklanamaman gerekir. Seni belirleyen cümleyle pabuç bağını belirleyen cümle bir sözcük dışında aynı olmalıdır : sonunda kelimeye kadar aynı olmalıdır.

Masa ayakta. Masa kelimesi sana ayakta bir masayı düşündürüyor : artık bir cümleye gerek yok. Atkı yerde. Atkı yerdeyken birşeyler düzenli değil demektir. Atkı niçin yerde? Atkı başka cümr leleri gerektiriyor. Atkının bir öyküsü var : atkının bir ucu düğümlü mü, yoksa atkıyı birimi yere attı? Ucundaki düğüm çözülmüşmüydü? Bu atkıyla biri boğularak öldürülmüşmüydü? Perde şimdi iniyor : Perde kelimesi sana inen bir perdeyi düşündürüyor : artık bir cümleye gerek yok. Asıl bütün çabanı şimdi inen bir perde için harcamalısm.

Soru soran bir cümle rahatsız edicidir : böyle bir cümle kendini evde hissettirmez sana. Esas sorun kendini rahatlatacak cümleler kurman. Başka bir cümleyi gerektiren bir cümle çirkin ve huzursuzdur. Senin evcil cümlelere gereksinimin var : mobilyalar gibi cümleler : kendini gerçekten kurtarabileceğin cümleler : bir lüks olan cümleler. Haklarında hala sorulması gereken sorular bulunan nesneler düzensiz, çirkin ve huzursuzdur. Her ikinci cümle (sözcükler Kaspar'ın kemeri sıkışında geçen deliklerle aynı zamanlama içinde olmalı :) düzensiz, çirkin, huzursuz, sıkıcı, acımasız, sorumsuz, tatsızdır.

Her nesne bir nesnenin resmi olmalıdır : her düzgün masa bir masanın resmidir. Her ev bir evin resmi olmalıdır. Her düzgün masa (sözler düğmelemeyle aynı zamanlamada) düzenli, güzel, huzurlu, rahat, göze batmayan, faydalı, tatlıdır. (Sözler düğmeleri açmayla aynı zamanlamada) Yıkılan, sallanan, kokan, yanan, her ev boştur. - perilidir, gerçek değildir. (Sözler yine düğmelemeyle aynı zamanlamada) Rahatsız etmeyen korkutmayan, hedef almayan, sormayan, boğmayan,

24

Spot Kaspar'ı aydınlatır. Ceketinin pantolonuna uymadığı barizdir, ne renk ne de biçim olarak, Kaspar ayakta durur.

25

Kaspar sahneyi düzene koyar. Bir spotun ışığında, bir

istemeyen,
iddia
etmeyen her cümle
bir cümlenin resmidir.

Bir masa, o masanın resmi kendisine uyduğu zaman gerçek bir masadır. Ancak masa ve sandalyenin resmi masa ve sandalyeye uymadığı halde sadece masanın resmi masaya uyuyorsa gerçek bir masa değildir o. Eğer sen masaya uymuyorsan o zaman da gerçek, canlı, hakiki, doğru, tam, düzenli, norntal, güzel, daha da güzel, seyredilebilecek mükemmellikte bir masa değildir o. Eğer masa zaten bir masanın resmiyse san o masayı değiştiremezsin : eğer masayı değiştiremezsen kendini değiştirmelisin : kendinin bir resmi haline gelmelisin aynen masayı masanın resmi ve her mümkün cümleyi her mümkün cümlenin resmi haline getirmek zorunda olduğun gibi.

Suflörlerin cümleleri Kaspar'ın hareketlerine eşlik

eşyadan diğerine giderek onları düzeltir. Dahası eşyaları birbirlerine ola$_n$ ilişkileri içinde normal olarak düzenler, öyle ki sahne artık oturulabilir bir görüntü kazanmıştır. Kaspar kendi duvarlarını (üç) yaratır. Adımları ve hareketleri yenidir, spot bu yeniliği ortaya koymak ister. Bazen hareketlerini cümleler eşliğinde yapar. Hareketin her kesilişi cümlenin de kesilmesine neden olur. Hareketin her tekrarı yine cümlenin de tekrar edilmesine neden olur. işinin sonuna yaklaştıkça hareketleri giderek suflörlerin cümlelerine daha fazla itaat etmeye başlar, başta suflörlerin cümleleri Kaspar'ın hareketlerine uyduruluyordu, ilk önce Kaspar oturduğu sandalyeyi örneğin şöyle diyerek düzeltir : «Sandalyeyi düzeltiyorum ve sandalye duruyor.» ikinci sandalyeye gider, bu kez tek elle kaldırır. Spot sandalyeyi tutan elindedir : «ikinci sandalyeyi kaldırıyorum : sayabilirim. Birinci sandalyenin iki çubuğu var. ikinci sandalyenin üç çubuğu var : kıyaslayabilirim.» eder. Sonunda Kaspar kendini cümlelerin hareketine uydurana kadar başlangıçta bu cümleler Kaspar'ın hareketlerine uydurulur. Cümleler sahnedeki olayları aydınlatır, tabii tanımlamadan. Aşağıdaki cümlelerde bir seçim vardır.

Herkes bir yetenek zenginliğiyle doğar.

Herkes kendi gelişiminden sorumludur.

Zarar veren herşey zararsız hale getirilir.

Herkes kendini nedenin hizmetine verir. Herkes kendine evet der.

iş herkeste görev duygusu geliştirir.

Her yeni düzen düzensizlik yaratır.

Herkes kendini yerdeki en küçük toz zerresinden sorumlu hisseder.

Hiçbirşeyi olmayan birisi yoksulluğunun yerine çalışmayı koyar.

Çekilen bütün acılar doğaldır.

Sandalyenin arkasında çömellr ve çubukları iki eliyle kavrar, sallar : «Çubukla tutturulmuş herşey bir sandalyedir.» Bir çubuk ikiye ayrılır. Çabucak iki parçayı bir araya getirir : «Kırılan herşey sadece bir sandalyedeki çubuktur. Bir araya getirilebilinen herşey sadece bir sandalyedeki çubuktur.» Büyük masaya gider. Bu kez çömelmeden önce pantolonunu dizlerinin üzerine çeker : «Kirlenmemesi için pantolonumu dizlerimin üzerine çektim.» Çekmeceden düşmüş olanları çubukça toplar: «Kesen herşey sadece bir masa bıçağıdır. Yüzü yukarda yatan herşey sadece bir iskambil kağıdıdır.» Bir kibrit çöpünü avcuyla almaya çalışır, beceremez, iki parmağıyla almayı dener, başarır : «Avcumla tutamayacağım herşey bir kibrit çöpüdür.» Çekmeceyi sessizce masaya yerleştirir. Kibrit çöpü hala elindedir. Yerde bir kibrit çöpü daha görür, onu alırken elindeki düşer. (Hareketler kesindir, belirgindir, spot izler.) Düşen kibrit çöpünü alırken elindeki düşer, tik

Çalışan her insana, çalışırken harcadığı enerjiyi toplamasına yetecek kadar boş zaman verilmelidir.

Herkes kendi dünyasını kurmalıdır.

örnek bütün insanların alabileceği bir derstir.

Aptalca bağlılık küçük kafaların gerçeksiz korkusudur.

İyi düzen herşeyin temelidir.

Düzen için fanatik arzu hükümet darbesine yol açmamalıdır.

Her adım insanın perspektivinl genişletir.

O masa bir toplanma yeridir.

Oda içinde yaşayan hakkında bilgi verir sana.

Bir daire düzenli bir yaşam için bir öngerekliliktir.

Çiçekler, sanki ortak bir merkezleri varmış gibi durmalılar orada.

Eğer oturabiliyorsan ayakta durma.

Eğilmek her hareketten daha fazla enerji harcatır.

Bir yük vücuda yakın tutul-

defa olarak kibrit çöpünü almak için öbür elini kullanır. Her kibrit çöpünü bir yumruğunda tutar. Artık çekmeceyi çekmek için boş eli kalmamıştır. Çekmecenin önünde durur. Sonunda bir kibrit çöpünü diğer eline aktarır : «Bir elimi boş tutabilirim, özgürce hareket edebilen herşey bir eldir.» Bir eliyle çekmeceyi sonuna kadar açar. Kibrit çöplerini koyar, diğer eliyle çekmeceyi kapar, bu arada ilk eli araya sıkışır. Bir eliyle çekmeceyi iterken diğer elini çeker, büyük çaba harcadığı bellidir. Sonunda hızlı bir çekişle elini kurtarır, diğer eli de hızla itmiştir çekmeceyi. Elini ovuşturmaz, derhal, masanın yanında düşmüş bulunan sallanan sandalyeye gider ve düzeltir. Sonra derhal saplı süpürgeyi duvara dayar. Seyirci farkına varmadan üç ayaklı masanın yanına eğilmiş bir ayağı vidalamaktadır. Bütün hareketlerini spot hızla izler. Hareket ettikçe hızla konuşur : «Çarpan herşey sadece bir çekmecedir : yanan herşey sadece çat'"v. bir dudak-

duğu zaman daha aydınlıktır. Sadece sık sık kullanmadığın şeyleri üst raflara koy.

Tasarruf enerji tasarrufu demektir.

Her iki kolundaki ağırlığı dengele.

Masa senden kaçmaz.

tşine her zaman xaze bir bakış at.

Sadece sağlıklıysan birçok şey elde edebilirsin.
Düzensizlik bütün namuslu düşünen insanları dıştalar.

Yaşamdaki en~ güzel şeylerden biri iyi kurulmuş bir sofradır.

Mobilyalar seni tamamlamalı.

Vaktini doğru paylaştır.

Herşey için bir yer ve herşey kendi yerinde.

Orta bir yol izleyenler mutludurlar.

Yaşamda hiçbirşey sana verilmez.

Tırnaklar düzen ve temizliğin özel göstergesidirler.

tır : direnen herşey sadece düşmüş bir saplı süpürgedir: yolu tıkayan herşey sadece bir kar yığıntısıdır : sallanan herşey sadece bir sallanan attır : asılı herşey sadece bir yumruk topudur : kıpırdayamayan herşey sadece bir elbise dolabı kapağıdır.» Aynı anda elbise dolabına gitmiş ve kapağını hızla kapatmıştır. Fakat kapak kapalı durmaz. Tekrar hızla kapatır. Yavaşça tekrar açılır kapak, iterek kapatır, bırakınca tekrar açılır : «Kapanmayan herşey bir elbise dolabı kapağıdır. Beni korkutan herşey sadece bir elbise dolabı kapağıdır. Yüzüme vuran herşey sadece bir elbise dolabı kapağıdır. Beni ısıran herşey sadece bir elbise dolabı kapağıdır.» (Bu cümlelerin her biri Kaspar'-m kapağı kapama çabalarıyla aynı anda.) Sonunda kapağı ""açık bırakır. Kanepeye gider ve düzenler. Bir spot önünden gider ve kanepenin olması gereken yeri belirler. Diğer iki spotta önünden giderek iki sandalyenin durması gereken yerleri belirlerler. Sandalyeleri

İşini sevdiğini dostça bir gülümsemeyle söyle.

Yaşam tarzını bir anda değiştiremezsin.

Herkes herşeyi yapabilmelidir.

Herkes kendini tamamen işine vermelidir.

Sana zarar verebilecek herşey sadece senin karmadır..

Kendini mobilyalardan sorumlu hissetmelisin.

Yerleri tahtaların yönünde süpür.

Bardaklar, birbirine vurduğun zaman, net bir ses çıkarmalılar.

Her adım sana tamamen doğal gelmeli.

Bağımsızca .

:

hareket

edebilmelisin.

Dışardan görünen içerdeki değerin

yoksul bir vekili.

Özgünlük yenilik değil samimiyettir.

oralara koyar. (Spotlar değişik renklerdedir). Başka bir spot sallanan sandalyenin yerini belirler. Kaspar spotu izler ve sallanan sandalyeyi oraya koyar. Diğer bir spot küçük masanın yerini işaret etmektedir. Küçük masayı oraya koyar. Başka bir spot saplı süpürge ve küreğin yerini belirler. Onları oraya koymak ister fakat spot devam eder, Kaspar izler. Spot sahne gerisine gider, Kaspar süpürge ve kürekle izler. Spot onsuz geri döner ve bir yerde kalır, Kaspar dönmüştür. Kollarında çiçek dolu büyük bir vazo vardır. Vazoyu belirlenmiş yere koyar. Başka bir spot küçük masanın üzerini işaret etmektedir. Kaspar sahneyi terkeder ve bir tabak dolusu dekoratif meyvayla döner. Küçük masaya koyar tabağı. Başka bir spot sahnenin boş bir köşesini işaret eder. Sahneden çıkar ve bir tabureyle döner. Onu işaret edilen yere koyar. Başka bir spot sahne gerisindeki perdede boş bir yer işaret eder. Kaspar sahne görevlilerine bir işaret verir ve boş yere bir tablo sarkıtılır

Yaşamın altın kuralı herşeyde ılımlılıktır.

Bu dünyada değişkenlik kadar değişmeyen hiçbirşey yoktur.

Kötü bir başlangıç kötü bir bitiş getirir.

Şartlar insanın kontrolü dışındadır, fakat kendi yönetimi kendi ellerindedir.

Düzenli bir odada ruh da düzenli bir hale gelir.

tkincl kere gördüğün herşeyi kendinin sayabilirsin.

Araçların ilişkisi temel prensibindir.

Akan su kir tutmaz.

Bir oda bir resim kitabı gibi olmalıdır.

Bütün hayatın boyunca oturmak sağlıksızdır.

Bir odanın zamansız bir karakteri olmalıdır.

tşine güven göstermelisin.

Kapı menteşelerinde tahta kurdu yok.

Elde ettiklerinden gurur duyabllmelisin.

(tablonun, anlamı önemli değil mobilyalara uyması yeterli). Doğru asılana kadar ayarlar. Orada durur. Başka bir spot önünden açık elbise dolabına gider, elbiseleri aydınlatır. Kaspar elbise dolabına gider, hızla cekedini çıkarır fakat koyacak yer bulamaz. Spot sahne gerisine gider, Kaspar kolunda ceketle izler. Ayaklı bir askılıkla döner ve ceketini üzerine asar. Elbise dolabına gider başka bir ceket çıkarır, giyer, düğmeler. Orada durur. Şapkasını çıkarır ayaklı askılığa asar. Sahne giderek daha renkli hale gelir. Şimdi suflörlerin cümleleriyle aynı ritm içinde hareket etmeye başlamıştır. Sürekli bir ton yavaşça duyulmaya başlamıştır. Ton şimdi yükselir. Ceketin pantolon ve diğer eşyalara uyduğu açıktır. Sahnedeki herşey herşeye uymaktadır. Bir an için Kaspar bir iç dekorasyon sergisindeki manken gibi görünür. Sadece elbise dolabının açık kapağı resmin armonisini bozmaktadır. Sürekli ton daha da yükselir. Kaspar o-

Elde ettiklerin refahını tayin eder.

Bütün odanın verdiği izlenimde taban belirleyici bir farklılık taşır.

Birlikte olmaktır sorun.

Kapılar kilitli. fakat aynı zamanda -dış dünyaya bağlantılar teşkil et.

Nesneler görüntünü bütünle - meli.

Bütün iş ortaya çıkardığındır.

Düzen ruhsuz bir düzen olmamalıdır.

Sen sahip olduklarınsın.

Karanlık odalarda yaşamak sadece gereksiz düşünceler getirir.

Nesnelerin

düzeni

mutluluk için bütün

öngereklilikleri yaratır.

Karanlıkta bir kabus olan aydınlıkta eğlenceli bir belirginliktir.

Her düzen sonunda kendi tedhişini başlatır.

rada durur ve insanların kendisine bakmalarım sağlar. Sahne festival yeri gibi aydınlatılmıştır.

26

Sahnedeki ışık son derece ağır söner, çalınan ton da buna uyar. Işık sönerken Kaspar konuşmaktadır. De-, rin, yumuşak bir sesle konuşmaya başlar fakat ışık ve sürekli ton kesilirken o da sesini yükseltir. Sahne kararıp ses yavaşlarken sesi daha da şiddetlenir. Sonunda tam karanlık ve sesin kesilmesiyle Kaspar en yüksek tonunda konuşur : «Aydınlık olan herşey huzurludur : sessiz olan herşey huzurludur : kendi yerinde duran herşey huzurludur ; huzurlu herşey dostçadır : dostça olan herşeye yerleşilebilir : yerleşilebilen herşey rahattır: rahat olan herşey artık meşum değildir : isimlendirebildiğim herşey bana aittir : bana ait olan herşeyle rahatım : rahat olduğum herşey kendime güvenimi artırıyor : bana ait olan herşey bana yakındır : yakın olduğum herşey

Dünyaya eğlenmek için gelmedin.

Kaspar konuşurken suflörler de konuşur ancak onu anlaşılmaz kılmazlar. Ancak kendileri de zarzor anlaşılabilirler çünkü çok yavaş konuşurlar, sözleri üstüste gelir, bazı heceleri söylemezler, sözlerin düzenini tersine çevirirler veya yanlış vurgularlar : Masaya vurdu. Sandalyelerin arasına oturdu. Cekedinin kollarını kıvırdı. Perdelerin arkasına baktı. Ellerine tükürdü. Masaya vurdu. Yerde kaldı. Cekedinin kollarını kıvırdı. Sandalyelerin arasına oturdu. Ortak masaya o-t[1] ıdu. Masaya vurdu. Isırgan otlarına oturdu. Kapıyı çarptı. Cekedinin kollarını kıvırdı. Sandalyelere vurdu. Pestilini çıkardı. Masaya vurdu. Isırgan otlarına oturdu. Yere düşürdü. Ayaklarının önüne tükürdü. Gözlerinin ortasına vurdu. Zinciri kırdı. Taş gibiydi. Isırgan otlarına oturdu. Bayılttı. Ricayı kırdı. Yumruklarını gösterdi.

kendime güvenimi artırıyor : Bana yakın olan herşey içimi rahatlatıyor : yakın olduğum herşey düzenlidir : düzenli olan herşey güzeldir : güzel olan herşey gözlerime iyi gelir : gözlerime iyi gelen herşey bana iyi gelir : bana iyi gelen herşey beni rahatlatır : beni rahatlatan herşey beni blrşey için rahatlatır.» Şimdi ortalık tamamen kararmıştır. Sahne tekrar son derece ağır aydınlanırken, Kaspar tekrar konuşmaya başlar, başta iyi gelen bir sesle fakat ortalık daha fazla aydınlandıkça daha yüksek ve şiddetli bir sesle : «Düzenli olan herşey düzenlidir çünkü kendime herşeyin düzenli olduğunu söylerim, aynı yerde yatan herşeyin ölü bir sinek olduğu gibi çünkü kendime yerde yatan herşeyin sadece ölü bir sinek olduğunu söylerim, aynı yerde yatan herşeyin sadece kısa bir süre için orada yatması gibi çünkü kendime onun sadece kısa bir süre için orada yattığını söylerim, aynı yatan herşeyin tekrar kalkması gibi çünkü kendime tekrar kalkacağını söylerim, aynı kendime söylediğim herşeyin düzenli olması gibi çünkü kendime; kendime söylediğim herşeyin düzenli olduğunu söylerim.

Pestilini çıkardı. Alçak bir yumruk attı. Kökünü kuruttu. Yere vurdu. Ayaklarının önüne tükürdü. Gözlerinin ortasına" vurdu. Porseleni kırdı. Isırgan otlarına itti. Masayı kırdı. Alçak bir yumruk attı. Ortak masayı kırdı. Yere yıktı. Dekoru parçaladı. Kapıyı parçaladı. Münafığı yere yıktı. Taş gibiydi. Bu-, tün önyargıları yıktı.

27

Düzenli bir insanın bütün ömrü boyunca mücadele ettiği model cümleler şimdi Kaspar'a öğretilmiştir. Son cümlesini söylerken sallanan sandalyeye oturmuştu. Aşağıdaki sözler sırasında da orada oturur fakat çok sonra sallanmaya başlar. Başta kelimeleri uzatarak, şiddetle ve noktalamasız konuşur. Sonra cümlelerin sonuna nokta koymaya başlar, daha sonra tire koymaya başlar, daha sonra mübalağalı bir hava verir ve en sonunda model cümleleri söyler.

Kaspar sallanan sandalyede otururken suflörlerin, özdeyiş kabilinden, biraz önce söyledikleri sözler tekrarlanır. Şimdi Kaspar sessiz olduğu için daha iyi anlaşılırlar ve sonlara doğru tamamen anlaşılır hale gelirler: ve şu cümlelere dönüşürler : «Her cümle sana yardım eder : her nesneyi bir cümleyle açıklayabilirsin : bir nesneyi gerçekten tammlayamadığın zaman bir cümle o nesneyi açıklamana yardım eder, böylelikle o nesneyi gerçekten anlamış olursun : bir cümle, kendini diğer cümlelerin yerine koyarak bütün cümleleri anlamanı sağlar : kapının iki kenarı var : gerçeğin iki kenarı var : eğer kapının üç kenarı olsaydı, gerçeğin de üç kenarı olacaktı; kapının birçok kenarı var : gerçeğin birçok kenarı

var : kapı : gerçek : kapısız gerçek olmaz. Pantolonunda - ki tozları silkeliyorsun : kafandaki düşünceleri silkeliyorsun : eğer pantolonundaki tozları silkeleyemeseydin kafandaki düşünceleri silkeleyemezdin. Konuşmayı bitirdin : düşünmeyi bitirdin : eğer konuşmayı bltiremeseydin, «düşünmeyi bitirdim» cümlesini söyleyemezdin. Tek r ar bakıyorsun : tekrar düşünüyorsun : tekrar bakamasaydm, «tekrar düşünüyorum» cümlesini söyleyemezdin : tekrar bakamasaydm tekrar düşünemezdin.

Gözbebeği yuvarlak korku yuvarlak gözbebeği yok olsaydı korku da yokolurdu fakat gözbebeği orada ve korku orada eğer gözbebekleri dürUst olmasaydı korkunun dürüst olduğunu söyleyemezdim eğer gözbebeklerlne fırsat ver ilm eşey d i korkuya fırsat verilmezdi gözbebeksiz korku olmaz gözbebekleri ılımlı olmasaydı korkunun sadece oda sıcaklığında ortaya çıktığını söyleyemezdim korku olduğundan daha az dürüsttür fırsat verilmiş kor-

ku bir el gibi ıslak bir sıcaklıktır diğer yandan

Sen ayakta duruyorsun. Masa ayakta duruyor. Masa a-yakta durmuyor oraya yerleştirilmişti. Sen yatıyorsun. Ceset yatıyor. Ceset yatmıyor oraya yerleştirilmişti. Eğer ayakta duramasaydm ve eğer yatamasaydin : masa ayakta duruyor ve ceset yatıyor diyemezdin : eğer yatamasaydin ve ayakta duramasaydm : ne yatabilirim ne de ayakta durabilirim diyemezdin.

Şişman bir adam hayata karşı dürüsttür soğuk ter iğrençtir eğer şişman adam hayata karşı dürüst olmasaydı ve onun soğuk teri iğrenç olmasaydı şişman bir adam korkmazdı ve eğer^ şişman bir adam yüzükoyun yatamasaydı ne ayağa kalkar ne de şarkı söyleyebilir diyemezdim

Oda küçük fakat benim. Tabure alçak fakat rahat. Cümle acı fakat adil. Zengin adam zengin fakat dostça. Yoksul adam yoksul fakat mutlu. Yaşlı adam yaşlı fa-

Fakat kar huzurlu yağar. Sinek suyun üstünde uçar fakat aşın değil. Asker çamurda sürünür fakat memnundur. Kırbaç sırtta şaklar fakat ne zaman duracağını bilir. Aptal tuzağa yakalanır fakat dünyayla barışıktır. Mahkum edilmiş adam havaya sıçrar fakat mantıklıdır. Fabrika kapısı gıcırdar fakat bu geçer.

kat dayanıklı. Yıldız meşhur fakat alçak gönüllü. Deli adam deli fakat zararsız. Suçlu kötü fakat ne de olsa insan. Sakat acınacak* durumda fakat yine insan. Yabancı farklı fakat soru$_n$ değil :

Halka da değerli bir nesne kadar dekoratiftir. Topluluk sadece bir yük değil aynı zamanda bir eğlencedir de. Savaş gerçekte bir felakettir ama bazen kaçınılmazdır. Gelecek karanlıktır fakat aynı zamanda girişkenlere aittir. Oyun sadece bir oyalanma değil aynı zamanda gerçek için bir hazırlanmadır. Kaba kuvvet sonucu belirsiz bir yöntemdir fakat faydalı

Sadece ayçiçekleri değil yaz ve kış da bereketlidir. Köseler sıcaktan kor haline gelmişlerdir aslında fakat susuzluktan ölenler için bunlar sadece düzeni sağlamak amacıyla değil aynı zamanda gündüz gözüyle gözlemlenmiş düşünceli bir yaşlılık yaşanmasını sağlamak için de yapılmışlardır. Daha iyi çözümler sadece uğraşmaya değmez oldukları için değil fakat aslında avcumdan yenmeleri içindir, yine de bütün parazitleri kararlı ve İsrarlı bir şeklide reddedeceklerdir.

olabilir. Sert bir gençlik gerçekte adil değildir fakat seni serti eştirir. Açlık gerçekten kötüdür fakat daha kötü şeyler vardır. Kırbaçlama gerçekte cezalandırılabilir fakat insan olumlu yanını da görmelidir :

Sofra ne kadar sevgiyle hazırlanırsa sen de eve gitmeyi o kadar seversin. Yer isteğinin artması düşünceleri tehlikeli hale getirir. Ne kadar mutlu çalışırsan kendine giden yolu o kadar çabuk bu-

lursun. Ne kadar kendine güvenirsen ilerlemen o kadar kolaylaşır. Karşılıklı güven ne kadar fazla olursa birlikte yaşama o kadar dayanılır olur. El ne kadar fazla terlerse o adam kendinden o kadar az emindir. Daire ne kadar temizse kiracı da o kadar temizdir. Güneye indikçe insanlar tembelleşir :

Çatıda ne kadar fazla odun olursa ekmek fırınında da o kadar fazla küf olur. Bodrumlu şehirler ne kadar artarsa cüruf yığınlarının tepesindeki entrikalar da o kadar artar. Çamaşır ipleri ne kadar parlak olursa ticaretteki intiharlar da o kadar artar. Dağların neden öğ-< renme isteği ne kadar güçlü olursa özgür doğanın it-ltikırar kanunları kendini o kadar fazla sevdirir.

Büyük bir vazonun yerde durduğunu söylemeye lüzum yok, aynı daha küçük bir vazonun bir- taburenin üstünde durduğunu söylemeye lüzum olmadığı gibi, bu arada yine daha da küçük bir vazonun bir sandalyenin üstünde durduğunu söylemeye

lüzum yok, aynı çok daha küçük bir vazonun masanın üstünde durduğunu söylemeye lüzum olmadığı gibi. bu arada sürüngenlerin daha da yüksek durduklarını söylemeye lüzum yok. Elde edilenlerin refahı tayi$_n$ ettiğini söylemeye lüzum yok. Umutsuzluğun burada yeri olmadığını söylemeye lüzum yok :

Un çuvalının üstüne düştüğü fareyi öldürdüğünü söylemeye lüzum yok. Sıcak ekmeğin çocukların azgelişmiş olarak dünyaya gelmelerine neden olduğunu söylemeye lüzum yok. Yanmış kibritlerin bir güven gösterisi sunduğunu söylemeye lüzum yok.

Her nesneden yeni birşey öğrenirsin. Kimse kenarlarda durmaz. Hergün güneş doğar. Kimse yeri doldurulamaz değildir. Her yeni bina barış demektir. Hiç kimse bir ada'değildir. Her üretken insan her yerde sevilir. Kimsenin görevden kaçınmasına izin verilmez. Her yeni pabuç başlangıçta vurur. Kimsenin bir başkasını sömürmeye hakkı yoktur. Her nazik in-«an dakiktir. Kendisine say-

Her çatlak gelişime! güçler için bir oy demektir. Hiçbir ülke herkesin emniyet içinde olmasını sağlayamaz. Damlayan her musluk sağlıklı bir yaşamın bir örneğidir. Yanan bakkal için hiçbir makul kol kaldırılmadı. Bir cesede yaklaşan her havalı matkap dakikada altı bin mermi atabilen bir hızlı âteşleme sistemine benzer.

Bir kediyle uyuşulmaz. Bir taş tamamen tatmin edilmiş bir gereklilik değildir. Kukla adamdan sayılmaz. Kaçmak hakların eşitliği değildir. Bir ipi bir patikaya germek kalıcı bir değer değildir.

gısı olan kimse başkalarının kendisi için çalışmasına izin vermez. Her makul insan attığı her adımda genel durumu sürekli aklında bulundurur. Kimse diğerlerini parmağıyla işaret etmez. Her insan saygıyı hakeder, bir temizlikçi kadın bile.

Yoksulluk yüzkarası değildir. Savaş oyun değildir. Devlet bir ganster örgütü değildir. Çalışmak piknik yapmak değildir. Özgürlük kurallara uymama değildir. Sessizlik özür değildir. Bir konuşma bir soruşturma değildir.

Apandisit patlar. El bombası patlar. Apandisit patlayamasaydı. el bombası patlar diyemezdin.

Köpek havlar. Kodaman havlar.

Su yükseliyor. Ateş yükseliyor. Su yükselemeseydi. ateş yükselemezdi.

Çığ gürler. Kızgın adam gürler.

Kızgın adam gürülder. Gök gürültüsü gürtilder. Kızgın adam olmasa gök gürültüsü gürüldeyemez.

Bayraklar çırpınır. Göz kapakları çırpımr.

Balon kabarır. Zafer şenliği kabarır. Balon olmasa zafer şenliği kabaramaz.

Gülen adam kıkırdar. Bataklık kıkırdar.

Ürkek insan gerilir. Asılı adam gerilir. Eğer ürkek insan için olmasaydı asılı adam gerilemezdi.

Odun çatırdar. Kemikler çatirdar.

Kanın acı çığlıkları yeri gö--ğü inletir. Adaletsizliğin acı

Kapı birden açılır. Deri birden açılır. Kibrit yanar. Tokat yanar. Çimen titrer. Korkulu kız titrer. Tokat suratta patlar. Gövde patlar. Dil yalar. Alev yalar. Testere çığlık atar. işkence kurbanı çığlık atar. Tarla kuşunun sesi titrer. Polisin sesi titrer. Kan durur. Nefes durur.

Şartların temsil edilişlerinin tek mümkün temsil tarzı olduğıi doğru değildir : aksine şartların temsil ediliş tarzının başka olasılıkları bulunduğu doğrudur. (Bu sekansın sonuna kadar Kaspar suflörlerle birlikte konuşur.)

çığlıkları yeri göğü inletir. Kan olmasa adaletsizliğin acı çığlıkları yeri göğü inlete'mez.

Şartların temsil edildikleri gibi oldukları doğru değildir; diğer yandan, şartların temsil edilişlerinden farklı oldukları doğrudur.

Şartların temsil edilişlerinin tek mümkün temsil tarzı olduğu doğru değildir : aksine şartların temsil ediliş tarzının başka olasılıkları bulunduğu doğrudur. Şartların temsil edilişi hiçbir şekilde gerçeklere uymaz'; aksine şartların hiçbir şekilde temsil edilmemesi gerçeklere uyar. Yani şartların gerçeklere uyduğu doğru değildir.

Kendimi susturuyorum.

Hala bağırıyordum.

Çoktan oradaydım.

Hala ayakta duruyordum.

Çoktan uyanmıştım.

Zaten vuruyordum.

Zaten fısıldıyorum.

Eğilirsin; biri seni görür; doğrulursun; kendini görürsün. Kendini kıpırdatırsın; biri seni uyarır; kendini alçaltırsın; kendini hatırlarsın. Kendinden korkuyorsun; biri seni susturur; biri sana açıklar; kendini hızlandırırsın; kendine açıklarsın: kendini huzursuz edersin :

Zaten yumruğunu sıkıyordun.

Yine de derin bir nefes aldın.

Sandalye hala yerinde duruyor.

Henüz hiçbirşey değişmedi.

Kapı zaten sımsıkı kapalı.

Birileri hala uyuyordu.

Biri yine de duvarın yumruklandığını duyabilir.

Ben hala birşey duymuyordum.

Zaten dışardayım.

Yine de inanmıyorum.

Zaten koşuyorum.

Zaten düşünüyorum.

Zaten duyuyorum.

Zaten anlarım.

Zaten biliyorum.

geçti

canlı ağırlık

Bazıları hiçbir zaman öğrenmez.

Oraya buraya, birisi hala hareket ediyor.

Birçokları zaten ellerini başlarının üzerine koyuyor.

Bazıları hala nefes alıyor.

Biri yine de itiraz etti.

Bir tek kişi hala fısıldıyor.

Hala tek tek mermiler atılıyor.

Sen

Sen

Sen

i
j

hafif ve kolay

erişilebilir

hiçbirşey yok arayacak

daha iyi bir yaşam

iyi gülüş

herşeyl yönetir

her yerde kazanacak

insanlığı alçalttı

yönetiyordu

daha fazla anlaşılabilir blçimde

özgür

Sen

Sen

Sen

Sen

Sen

Sen

Sen

Ben

Sen

barış ve gelecektir

Sen

dünyaya bir ilişki

Sen

şeyleri birbirine yaklaştıran

Sen

barışçıl amaçlar

Sen

sabit büyüme

Sen

acil bir durumda

Sen

sadece korumak için

Sen

karşı konulamayacak biçimde

Sen

erişti

Sen

çiğnendi

Sen

çağırdı

Sen

oydu ve o

Sen

kendimi tanıdım.

Ne söylediğini biliyorsun. Düşündüklerini söylüyorsun. Hissettiğin gibi düşünüyorsun. Durumun neye bağlı olduğunu hissediyorsun.

Durumun ne olduğunu biliyorsun. Ne istediğini biliyorsun. Eğer istersen yapabilirsin. Eğer sadece istersen yapabilirsin. Yapman şartsa yapabilirsin

Sadece herkesin istediğini istiyorsun, istiyorsun çünkü kendini baskı altında hissediyorsun. Yapabileceğini hissediyorsun. Yapman gerek çünkü yapabilirsin.

Düşündüğünü söyle. Düşündüklerinin dışında hiçbirşey söyleyemezsin. Yine düşünüyor olduklarından başka hiçbirşey söyleyemezsin. Düşündüğünü söyle. Düşünmediğini söylemek istediğin zaman onu o anda düşünmeye

Benken, bendim. Ben olduğum zaman, benim. Benken, olacağım. Olacağım zaman bendim. Ben olduğum halde, olacağım. Olacağım halde, benim. Ne kadar sık bensem, ben olmuştum. Ne kadar sık ben olmuştum, bendim. Ben olduğum esnada olmuştum. Olmuş olduğum esnada olacağım. Olacağım zamandan beri olacaktım. Olmuş olduğum zamandan beri benim. Ben olmam gerçeği nedeniyle olmuştum. Olmuş olduğum gerçeği nedeniyle ben oldum. Olmuş olmadan ben oldum. Olmuş olmadan, ben olacağım. Ben olacağıma göre, ben olmuştum. Olacak olduğuma göre, ben olmuştum. Ben olmadan, bendim. Ben olmuş olmadan benim. Benim ki ben olabilecektim. Ben olabilecektim ki bendim. Olabilecek olduğum en kısa zamanda bendim. Olacağım en kısa zamanda olabilecektim. Olacağım esnada olabilecektim. Olabilecek olduğum esnada olmuştum. Oldum çünkü olabilecektim. Olabilecektim çünkü oldum. Oldum çünkü olabilecektim. Olabilecektim çünkü benim.

Ben benim.

Ben benim.

Ben benim.

Kaspar sallanmayı durdurur.

Niye ortalıkta bu kadar çok kara solucan uçuşuyor?

Sahne kararır.

28

Biraz sessizlikten sonra sahne tekrar aydınlanır, suflörler bir kez daha konuşurlar : Yaşam boyu seni idare edebilecek örnek cümlelerin var: bu örnekleri kendi cümlelerine uygulayarak düzensiz görünen herşeye düzen verebilirsin : herşeyin düzenli olduğunu beyan edebilirsin : her nesne sen ne olmasını istiyorsan o olabilir : eğer nesneyi, söyleyiş biçiminden farklı görürsen, hata yapmış olmalısın : kendine hata yaptığını söylemelisin ve nesneyi göreceksin : eğer bunu kendine söylemek istemezsen, o zaman zorlanmak istediğin açıktır, ve ondan sonra söylemeyi gerçekten istersin. Sahne şimdi çok aydınlıktır. Kaspar sessizdir.

29

öğrenebilir ve kendini faydalı kılabilirsin. Hiçbir sınır

30

Kendini cümlelerle sessizleştirebilirsin : uslu ve sessiz olabilirsin.

Sahne çok aydınlıktır. Kaspar çok sessizdir.

31

Yarılıp açıldın.

32

Sahne aniden kararır. Biraz sonra : Toza duyarlı hale geldin.

33

Sahne biraz aydınlanır. Kaspar sallanan sandalyede oturmaktadır. Aym maskeyi takmış, aynı kostümü giymiş ikinci bir Kaspar kanatlardan, saplı bir süpürgeyle ortalığı silerek sahneye çıkar.

olmasa bile : sınırları belirleyebilirsin. Anlayabilirsin : farkına varabilirsin : bütün saflığınla sezebilirsin : her nesne değerli hale gelir. Düzenli bir biçimde gelişebilirsin.

Sahne daha da aydınlanır. Kaspar daha da sessizdir.

Çabucak sahneyi temizler, her hareketi özellikle görülebilir kılınmıştır, örneğin bir spot sayesinde, önünden geçerken elbise dolabının kapağım iter, fakat kapak tekrar açılır. Dikkatle kanepenin altını temizler. Çöpleri sahnenin bir kenarında bir yığın haline getirir. Küreği almak için sahneyi boydan boya geçer. Tekrar geri dönüp çöpleri kürekle, toplar. Çöpleri, süpürgenin tek hareketiyle kürekte toplayamaz, ikinci hareketle de toplayamaz. Geri geri zikzaklar çizerek eşyaların arasından sahneyi boydan boya geçer ve birinci Kaspar'ı hiç dikkate almadan çöpleri kürekte toplamaya çalışır. Sahne gerisinde kaybolana kadar süpürür. O anda sahne kara» rır.

34

Biraz sonra : Hareket ettiğinin bilincine var.

35

Sahne aydınlanır. Üçüncü bir Kaspar koltuk değnekleri yle, bacaklarım sürükleyerek, çok çok yavaş, adeta farkedllmez bir şekilde hareket eden dördüncü Kaspar'la kanatlardan çıkar. Üçüncü Kaspar adımlarını sürekli hızlandırır ancak her seferinde yetişmesi için dördüncü Kaspar'ı beklemek zorundadır. Bu da vakit alır. Sahnenin önünden boydan boya geçerler. Kaspar 3 seyirci tarafındadır. Kaspar 3 bir dereceye kadar yürüyüşünü Kaspar 4'e uydurur fakat genellikle kendi yürüyüş biçimini korur bu nedenle Kaspar 4'ün yetişmesini beklemek zorunda kalır. Her ikisi de sallanırlar, adeta 'dayanılmaz' bir biçimde, yavaşça Kaspar l'in önünden sahneyi boydan boya geçerler. Sonunda kayboldukları zaman sahne derhal kararır.

3G

Biraz sonra : Yönetemediklerinle oynayabilirsin.

37

Sahne aydınlanır. İki Kaspar daha her biri sahnenin değişik yanından birbirlerine doğru yürürler. Birbirlerinin yanından geçmek isterler.

İkisi de aynı yana adım atar ve çarpışırlar. Diğer yana adım atarlar ve tekrar çarpışırlar. Tekrar ilk yöne adım atarlar ve neredeyse çarpışırlar, tik bakışta garip ve gayritabii gelen hareket yavaş yavaş bir ritme kavuşur. Hareketler hızlanır ve düzenli bir hale gelir, iki Kaspar artık birbirlerine yürümezler. Sonunda belden yukarısını hareket ettirirler. Sonra sadece kafaları hareket eder ve sonunda tamamen dururlar. Sonra birbirlerinin etrafında geniş, güzel bir eğri çizerek sağdan ve soldan sahneyi terkederler. Bu etrafından dolaşma çabaları esnasında Kaspar l açık bir karayolları haritasını katlamaya uğraştı. Fakat başaramaz. Sonunda, sanki bir akordionmuş gibi haritayla oynamaya başlar. Birden harita kendi kendine katlanır, işte o anda Kasparlar sahneyi terkederler ve ortalık kararır.

38

Biraz sonra : Herşeyin kendi isteğiyle yeniden düzene girdiğinin farkına varmak.

39

Sahne aydınlanır. Başka bir Kaspar kanatlardan ortaya çıkar. Kalın bir minderin olduğu kanepenin önüne gelir. Mindere bir yumruk atar ve yana çekilir. Seyirci minderin yavaş yavaş tekrar kabararak eski haline geldiğini görür. Bu aynı zamanda sahne gerisindeki perdede projeksiyonla gösterilebilir. Son küçük bir kıpırtıyla minder orijinal haline gelir. Sahne bir anda kararır.

40

Biraz sonra : Hareketler.

41

Başka bir Kaspar çıkar sahneye. Bir elinde bir top vardır. Topu,yere koyar ve geri çekilir. Top yuvarlanır. Kaspar l topu ilk yerine koyar. Top yuvarlanır. Kaspar elini makul bir süre topun üzerinde tutar. Geri çekilir. Top yuvarlanır. Sahne kararır.

42

Biraz sonra : Acılar

43

Hala karanlıktır; seyirci iki kibrit yakıldığını görür sahnede. Ortalık tekrar, aydınlandığında Kaspar l sallanan sandalyede, diğer Kaspar kanepede oturmaktadır, ikisi de birer yanan kibrit tutmaktadırlar. Alev parmaklarına dokunur. İkisi de hiç ses çıkarmazlar. Sahne kararır.

44

Biraz sonra : Sesler.

45

Sahne aydınlandığı zaman Kaspar l tekbaşına büyük masanın yanında durmaktadır. Geniş boyunlu Sürahiyi alır ye sürahinin yanındaki bardağa biraz su koyar. Suyun sesi belirgin bir şekilde duyulabilir. Su koymayı durdurur. Bardaktaki suyu -çabukça tekrar sürahiye boşaltır. Sürahiyi alır ve suyu yavaşça bardağa boşaltır. Akan suyun sesi daha da belirgindir. Bardak dolduğu zaman sahne kararır.

46

Biraz sonra : Bir ses.

47

Sahne öncekinden daha çabuk aydınlandığında Kaspar l masanın yanında dururken başka bir Kaspar sahnenin kenarında durmaktadır. Üzerine lastik geçirilmiş kalın bir kağıt rulesi tutmaktadır. Yavaş yavaş Takat inançla lastiği çıkarmaya çalışır. Lastik bir ses çıkararak kopar, bu ses duyulur. Sahne bir anda kararır.

48

Biraz sonra : Bir görünüm.

49

Sahne karanlıkken seyirci bir gürültü duyar. Ortalık aydınlığında Kaspar l tekrar yalnızdır ve üzerinde plastik meyvalar bulunan masanın yanında oturmaktadır. Elinde kabukları kısmen soyulmuş bir elma vardır. Kabuk soymaya devam eder. soyulan kabuk gittikçe uzar ve elma tamamen soyulmuş olacakken bu işi dur-

durur. Elmayı dekoratif meyvalarm en tepesine koyar. Soyulmuş kabuk yandan sarkar. Sahne kararır.

50

Suflörler konuşmazlar.

51

Sahne aydınlanır. Kaspar masayla elbise dolabının arasında, sahnenin tam ortasında durmaktadır. Bir eliyle, sıkı bir yumruk olan diğer elini kuvvetle açmaya çalışmaktadır. Yumruk azimle direnmektedir. Sonunda açar, eli boştur. Sahne kararır.

52

Sahne çabucak aydınlanır. Başka bir Kaspar kanepede oturmaktadır. Kaspar onu görür. Sahne kararır. 53

Sahne daha çabuk aydınlanır. Kaspar tekrar yalnızdır sahnede, yüzü seyircilere dönük elbise dolabının önünde durmaktadır. Sahne kararır.

54

Sahne daha da çabuk aydınlanır. Kaspar baştan aşağı kendine **bakar. Sahne kararır.**

55

Kaspar kendini yakalamaya çalışır, önce sahnede geniş bir daire çizerek koşar, daha sonra daireler küçülür ve aynı noktada dönmeye başlar. Kendine yetişir fakat bir noktada durduğundan kendini ancak kendi kollarıyla tutar... bunun üzerine öyle kalakalır ve sahne kararır.

56 "

;

Sahne yine çabucak aydınlanır. Kaspar elbise dolabının önünde durmaktadır, seyircilere arkası dönüktür. Sahne kararır.

57

Sahne aydınlanır. Kaspar elbise dolabının kapaklarını kapamaya çalışmaktadır. Üzerlerine bastırır biraz. Geri çekilir. Kapaklar açılmaz. Sahne kararır

58

Sahne aydınlanır. Çok aydınlıktır. Kaspar sırtını elbise dolabına yaslar. Sahne uyumlu görünmektedir. Bir akor. Kaspar'ın üzerinde bir spot vardır. Değişik pozlar verir. Bacaklarının ve kollarının durumlarını değiştirmeye devam eder. Mesela kolları kavuşuktur, bir bacağını öne atar, kolları yanlara düşer, bacaklarını çapraz yapar, ellerini ceplerine sokar, önce pantolonunun sonra ceketinin ceplerine, bacaklarını ayırarak durur, son olarak ellerini karnının üzerinde bağlar, ayaklarım yanyana bitiştirir, son olarak yine kollarını kavuşturur. Bacakları bitişiktir. Konuşmaya başlar : Sağlıklı ve güçlüyüm. Dürüst ve tutumluyum. Vicdan sahibiyim. Çalışkan, ketum ve mütevaziyim. Herzaman dostçayımdır. Büyük isteklerim yoktur. Benim yöntemlerim doğal ve üstündür. Herkes beni beğenir. Herşeyle uğraşabilirim. Herkes için buradayım. Düzen ve temizlik sevgim hiçbir zaman şikayet nedeni olmamıştır. Bilgim vasatın üstündedir. Benden yapılması istenen herşeyi mükemmel yaparım. Herkes hakkımda istediği bilgileri bulabilir. Barışseverim ve lekelenmemiş bir sicilim vardır. Her küçük şey için ortalığı galeyana getirenlerden değilim. Sakin, itaatkar ve mülayimim. Her değerli neden için gayretlenebilirim, ilerlemek istiyorum. Öğrenmek istiyorum. Faydalı olmak istiyorum. Uzunluk, yükseklik ve genişlik kavramlarım var. Neyin önemli olduğunu biliyorum. Nesnelere duyguyla yaklaşırım. Herşeye çoktan alıştım. Daha iyiyim. Daha iyiceyim. ölmeye hazırım. Başım hafif. Sonunda yalnız bırakılabilirim. En iyi ayağımı öne sürmek istiyorum. Kimseyi suçlamıyorum. Çok gülerim. Herşeyi anlayabilirim. Hiçbir aykırı özelliğim yoktur. Gülerken bademciklerimi göstermem. Sağ gözümün altında bir yara izi ve sol kulağımın altında doğuştan bir iz yok. Toplumu tehdit etmiyorum. Üye olmak isti-

yorum. Birlikte çalışmak istiyorum. Şimdiye kadar yapılanlar» dan gurur duyuyorum. Şu anda ihtiyaçlarım gideriliyor. Bir soruşturma için hazırlanıyorum. Önümde hayatımın yeni bir bölümü uzanıyor. Bu benim sağ elim, bu benim sol elim.

Eğer durum berbatlaşırsa mobilyaların altına saklanabilirim. Birlikte olmak her zaman arzumdu.

Elbise dolabından doğrulur, iki üç adım atar, elbise dolabının kapakları açılmaz :

Bir zamanlar öyle hissediyordum ki sanki mevcut değildim; şimdi ise çok fazla varım, .ve nesneler, bir zamanlar çok olan nesneler şimdi çok azaldı.

Bu arada ileri yürümüştür. Elbise dolabı kapalıdır :

Bir zamanlar cümleler rahatsız ederdi beni,

şimdi yeteri kadar cümlem yok.

Bir zamanlar sözcükler usandınrdı beni

şimdi her harfle oynuyorum.

Olduğu yerde durur :

Bir zamanlar sadece sorulduğu zaman söylerdim,

şimdi kendi isteğimle konuşuyorum, fakat şimdi

soruluncaya kadar konuşmayı bekleyebilirim.

Bir veya iki adım daha atar:

önceleri, her akılcı cümle çekilmez bir yüktü benim için
ve her akılcı düzenden nefret ederdim

fakat bundan sonra ben akılcı

olacağım. Bir adım daha atar

veya atmaz:

Önceleri, bir sandalye devirdim, sonra bir ikincisini, ve sonra bir Üçüncüsünü : şimdi, düzenin gösterilmesiyle, alışkanlıklarım değişiyor.

Kabaca bir adım daha atar :

Sessizim
artık başka biri olmayı
istemiyorum şimdi artık kendime
karşı hiçbirşey kışkırtmıyor beni.
Her nesne tanıdık geliyor bana ve
ben her nesneye tanıdık
geliyorum. Şimdi ne istediğimi
biliyorum : sessiz olmak
istiyorum .
~
ve kötü bulduğum her
nesneyi bana kötülük
etmeyi bırakması için
benim ilan ediyorum.

Sahnenin bir kenarına doğru, dışarı çıkmak için, yürür fakat birkaç adım sonra sanki hala birşeyler söyleyecekmiş gibi geri döner, Birşey söylemez. Tekrar yürür, bu sefer daha fazla adım atar, fakat yine yarı yoldan sahnenin ortasına döner, söyleyecek birşeyi kalmış gibi. Hiçbirşey söylemez. Tekrar yürür, sahneden çıkmasına az birşey kalır, tekrar geri döner, bir iki adım atar, söyleyecek birşeyi varmış gibi. Birşey söylemez. Hızla çıkar sahneden. Boş sahnede elbise dolabının kapakları yavaşça açılır. Tamamen açılan kapaklar durunca sahne bir anda kararır, aynı anda salon aydınlanır. Ara .verilmiştir. Salon kapıları açılır.

.

Biraz sonra ARA METNİ hoparlörlerle salona, lobiye ve hatta mümkünse caddeye yayınlanır. Başlangıçta ses kısık ve zor duyulur biçimdedir. Metin; suflörlerin sözleri, keskin gürültü, parti liderleri, din adamları, her cinsten konuşmacı, başkanlar, başbakanlar ve hatta yazar ve şairlerin konferanslardaki sözlerinden aynen alınmış bantlardan .oluşmaktadır. Cümleler hiçbir zaman bitirilmiş olmamalı fakat diğer bozuk cümleler tarafından tamamlanmalı ve desteklenmelidir. Seyirciler kendi aralarında konuşmaktan engellenmemen fakat bu konuşmaların rahat havası ara metin sayesinde sürekli huzursuz edilmeli. Seyircilerden bazıları bir içki içerken bir kulakla da bu metni dinleyebilmeli. Metin şöyle olabilir : (Bardakların çarpışması gibi gürültüler) günümüzün bütün sıkıntılarından uzak, son sözü biz söyleyeceğiz. Artık değer beklenenden düşük. (Daha yüksek tonda bardak çarpışmaları) Bir zamanlar hesaplanamaz bir talep olmayan şimdi birçokları için çok fazla beklenmedik ve çok fazla erken geliyor. Eğer kurtarılamıyorsak daha fazla cesaretle ihtiyacımız var. Güneye yapılacak yeni bir toplutaşım uçuşu hiç cereyan etmemiş bir cinayetten daha önemli. Genellikle deniz piyade olmanın sağlıklılığı haksızca unutulur. Son adama kadar çarpışmak istiyoruz. Ülkenin senin için ne yapabileceğini düşünme ama duvara tırman. (Büyük bir kamyonun yaklaşması ve uzaklaşması sesi) Söylenecek sözler ne olursa olsu$_n$ kritisizm gerçek gelişmeye yardım eder. Hayvan sürüleri temiz dağ havasından çekinmeli! Sonuçlar pişmanlık duymadan yakılmak içindir. Her hafta belli bir sayıda ölüm olmazsa ne yukarı çıkıyor ne de aşağı iniyor. Açlık[1] hiç kimseye yardım etmez ve hiç kimseye birşey öğretmez. (Bu arada büyük bir elektrikli testere çalışmaya başlar. Ses giderek artar) Son zamanlarda çoğalan seslerin sahipleri kendileriyle oynamakta büyük güçlük çekiyorlar. Herkes fedakarlık etmeye hazır olduğu halde adalet göstergesinin iki ucu sonda kendilerini birbirlerine doğru alçaltın Vebayı göz önünde bulundurarak karşılıklı doyurucu bir sonuca ulaşmalıyız. Marka anons edildiğinde herkes kulaklarını açmalı ve sonunda gerçeği dinlemeli. Şimdi en önemli sorun her talebe ilişkin kavramlar alemini nesnel biçimde incelemek. Hiç kimse durumu berbatlaştıran gerçeğe sırtını dayayamaz. (Testere ağacı keser -ancak ses çağlayan sesine dönüşür) Dışardan gelen hiçbirşey çarpık bir resim değildir basitçe bu nedenle ve başka hiçbir basit nedenden değil, insan faktörünün kökü kurutulamaz. Dünya denilen insanlığın rahatını bozan şeyler açısından sorumsuz çevrelerin bizi soymalarına izin vermeyi reddettiğimiz anda var oluruz. Her harp ilanı tüketilmiş bulunan sabrın her cinsi için tasarlanmıştır. Bir insanı mümkün olan en güzel tarzda iknaya çalışmak kafadaki su seviyesinin tasmasıyla bitmemeli. Herkes herşeyi kendi adıyla çağırabilecek derecede yetkilendirilmiştir. Polisin buna herzaman vakti vardır çünkü bu kendini teyid etmelidir. Günün zamanından hiçbirimiz tamamen suçsuz değiliz. (Islık, böö. ayak, vurma sesleri, dalgaların sesleri) Şüphe verici bir borsa en iyi şekilde kurtulur. En azından çalışanların, aslında herşey bunu bitirmemizi gerektiriyorsa da, fazladan ödeme yapmalarını istemiyoruz. Küstahlık gümüş bir yıldız değildir. Mültecilere tabii ki yardım edilmeli fakat çıplak ayakla kaçmak sorunlarımızdan biri değil. Bardakların nasıl tutulacağını giderek daha iyi öğreniyoruz. Üniformalı insanlar, ortalık bir anda karardığında karşılaşılacak zorlukları bilirler. Sadece çirkin bütünlük tehlikedeyse yargıçların cübbeleri nefes kesicidir. Sadece çok derin bir ciddiyetle hareket etmek istiyoruz ki sorun da budur. (Derin bir üzüntü nidasıyla biten futbol tezahüratı ve bu tezahüratın düzenli biçimde artıp azalarak yeniden başlaması) Kavrama bir insanin kendine hak edilmiş bir daire bulmasından daha kolaydır. Bizimle aynı fikirde olan herkesin kafasına ve göğsüne acı vereceğiz. Konukseverlik hakkı sadece kavram olarak yeri doldurulamaz olmaktan başka kişi gerektiğinde beyniyle altını çizmelidir. Nefes borusundaki tornavida başkasının işinden başka hiçbirşey yapmamış bir insan için en uygun mükafattır. Kendini biri sanan herkes dönerken kendini kaybeder. Vakıfları titreten herkesi pazarlığa kabul edeceğiz. (Keskin bir

[711

fren sesi, aynı anda yangın hortumundan çıkan suyun keskin sesi) Toplumun her sayıda mümkün kitle gösterilerine geçiştirilmesi kor adam için arabulucuya benzer. Kum sandığındaki savaş birçok canlı cesede mal oldu. Eylemleri gibi düşünen bir insan farklı düşünen bir insanın sadece boynunu güçlendirir. Kimse kendini yer seviyesinde tutacak bir kader hakketmez. Hayat bir zamanlar daha değerliydi ama şimdi artık bir çalı alevi değil. (Uzun bir fabrika düdüğü) Mülkiyet sahipleri için söylenenler hafif yaralara nazaran bile daha az önemli. Kör öfke içinde öldüren kimse en azından soruşturulabilir bir dereceye kadar kendini aldatır. Servet dağılımını protesto eden revizyonizmi de protesto etmelidir, özgürce erişilmiş bir düşüncenin gücüne yüzücüleri kovalayan köpek balıklarından daha fazla değer veririz, özgüven sürüp giden faydalı konuşmalara çok yardım eder. Gururla köşelerine sürünen azınlıklar hakkında şimdiye kadar çok az şey söylendi. (Taş bir tabana sandalyelerin vurulması) Bir zamanlar yasaklanmış olan şimdi kanundışı oldu. Her harici düzen fikirlerin barışçıl ve ölçülü değişimine izin verir. «Ya o ya bu» biçimini özgür insanın işareti olarak kabul ederiz, ölü bir adam. çimen rengini alırken hepimiz anlayışlı olmaya çalışmalıyız. Bir cinayetin burun dalışıyla eşitlenmesi gerekmeyebilir. Üçüncü dereceden bir yanık her petrol hattını tıkar. (Nal sesleri, sinema koltuklarının kapatılması sesleri,, sokak gürültüleri, kapıların çarpılması sesleri, daktilo gürültüleri) Hiç kimse iyi bir neden olmadan emeklilik için olgunluk derecesine ulaşıncaya kadar dövülmez. Gayrimenkul edinme hakkı ayrıntılı bir mazeret gerektirmez. Bir gevşeme egzersizi iki bacak arasındaki genişliğe göre yapılır. Her intihar solaktır, uygulama şimdi tekieşmiştlr. Kavgadaki sükunet bir ahırın tavanında uyuyan sinekleri sayacak vakit bırakmaz. Kilisenin çan kulesine tünemiş bir insan isyan teşvikiyle özdeş-Jeştirilebilir. Eğer bir insan, kendisi tarafından kötü bir insanla karşı karşıya getirilirse, o insan kendisi kötüdür, aynı şekilde bir insan altı veya dört kişiyle birlikte gelen bir kötü insanla karşılaşırsa o zaman önceki kendi isteğiyle kibarlaşır

ve kibardır da. (Bu son cümleden önce bile sesler değişir ve bozuk müzik halini alır, sanki bir plak son derece yavaş çalınıyormuş gibi, bunun için çok monoton ritmik bir müzik kullanılmalıdır. Arada bir musluk sonuna kadar açılır, bir küvetin tıpası çıkarılır, ek olarak derin nefes alma sesleri, kamçı sesleri, ani kahkaha patlamaları, bir kokteylde kahkaha atan kadınların sesleri. Bütün bunlar olurken seyirci okunan metni net olarak anlayamasa bile duymalıdır. Bunları kısa bir sessizlik izler, daha sonra tekrar gürültüler, ve metnin okunması, daha sonra daha uzun bir sessizlik ve sonra aşağıdaki metin gibi birşey okunur) Çok güzel kurulmuş bir sofra. Herşey en iyi düzen içinde. Hiç acelen yok. Arkadaşının paltosunu çıkarmasına yardım ediyorsun, Renkli masa örtüsü herkesin hoşuna gidiyor. Bıçak sağda. Peçete solda. Tabak ortada duruyor. Fincan sağ geride duruyor. Bıçak fincanın önünde. Havlu bıçağın sağında asılı. Parmağın havlunun üstünde duruyor. Havlunun sağında ilk yardım çantası var. Tabaklar soldan verilir. Çorba sağdan verilir, içkiler sağdan verilir. Kendine verdiğin herşey soldan verilir. Bıçak sağdan gelir. Ortada oturuyorsun. Tuzluk solda durur. Kaşık bıçağın sağ tarafında dışarda durur. Kapalıdır. Boğan kavrayış her iki yönden gelir. Elin masanın üzerinde.. Bıçağın keskin kenarı sola bakıyor. Oturduğun yerden karşındaki insanin kalbi sağda görünüyor. Bardak tabağın sağında durur. Küçük yudumlarla içiyorsun. Patlama aşağıdan geldiği zaman daha etkilidir. Çiçek buketi masanın ortasında. Çatal tabağın solunda, ölmek üzere olana beyaz çiçek veremezsin. Kural olduğu üzere dik oturuyorsun. Yaşlı olan sağda. Buket karşındakini görmeni engellemiyor. Bisküvi tabağı oturanların tarh ortasında. Kömür masanın altında. Kafanı kollarının üzerinde dinlendirmiyorsun. Daima dostça sözcükler arıyorsun. Bir suikastta kurbamiki yerin ortasında yatıyor, işlemeli şamdan masanın tam ortasında. Gömlekteki leke her günkü hadiselerdendir. Bıçağın tabakta kayması olağanüstü değildir. Komşunun eli bıçağın üstünde duruyor. Biçimsiz yutma. Sağınla ve solunla sohbet ediyorsun. (Yine olağanüstü ya-

vaş müzik bir şakırtıyla başlar. Evler yıkılır, bombalar patlar fa kat çok uzaktadırlar. Metin yavaş yavaş anlaşılmaz hale gelir. Sonunda gürültüler metni bastırır. Arada seyirci zil, takırtılar, gonglar, fabrika düdükleri ve piyesin başlayacağını işaret eden tiyatro zilini duyar.)

'

60

Salondaki ışıklar tiyatrosal bir biçimde yavaşça kararırken perdeleri açık sahne hafifçe aydınlıktır. Eşyalar aradan önceki durumlarındadırlar. Elbise dolabı açıktır, iki Kaspar kanepede birbirlerine yakın oturmaktadırlar. Sessizdirler. Maskeler şimdi memnuniyet ifadesi taşımaktadır. Birkaç anlık sessizlikten sonra suflörler konuşmaya başlar :

Dayak atarken
hiçbir zaman
halı döver gibi
sakin olamazsın
Bir sopanın
testini
fasılalarla vurarak
parçalaması düzensizlik ve
kanunsuzluğa feryad etmekte
ne bir tedavi
ne de bir sebeptir
bu mevsim
bir yudum kül suyu
kulplu bardağında
veya bir diken
bağırsaklarda
veya sopa
deliye
kıvranıp duran
veya o düzende birşey
sadece daha sivri
korkusuzca

Üçüncü bir Kaspar paket kağıdına sarılmış küçük bir

kulaklara söyleniyor
bir insanı
her yanıyla
senin emrinde
düzenle hoplatıp
patlatmak için
fakat esas olarak
sınırlarını
fazla aşmadan-
bu
düzensizlik hakkında
kelime yitirmek için
sebep değil
çünkü
daha iyi veya daha kötü
olmaları için
diğerlerini düzene sokarken
patlatırken
onları şarkı söylemeye
zorluyorsun oysa-
bir kere
tamamen düzene girdiklerinde
ve o
ortalıkta gezinenler
aptalca
baktırıldıklarında -
kendine şarkı söyleyebilirsin
ve dayaktan sonra-
yumrukların ve ayakların
işsiz kaldığı zaman-
kendinl sakinleştirmek için
halıyı dövebilirsin.

paketle kanatlardan sahneye çıkar. Ve diğer iki Kaspar'ın yanına düzenle oturur, paketi dizlerine koyar.

Dördüncü Kaspar benzer bir paketle sahneye çıkar. Kaspar 3 kendisiyle diğerleri arasında ona yer açar. Kaspar 4 sessizce oturur. Bütün Kasparlar diktir.

Diğerlerini düzene sokarken
daha sonra-
diğerlerlne attığın dayakla
kendini düzene sokarak-
iyi düzenli bir dünyayı
ve böyle bir dünyayı
huzurlu bir
bilinçle
yaşamak istediğin
zamanki kadar
sessiz ve düzenli değilsin.

Dayak
atarken
geleceği düşünmek
aptalca olur
fakat yumruklar
arasındaki boşluklarda
yakında gerçekleşecek
düzeni
"hayal etmek
zevk verir -
öyle ki bir vuruş
yani çok düzensiz bir dokunuş

Beşinci Kaspar benzer belki de daha büyük bir paketle sahneye çıkar. Kaspar 3 ayağa kalkar. Kaspar 5 Kaspar 3'ün yerine oturur. Kaspar 3 Kaspar 4'ün yanına sıkışır. Kaspar 5 paketi önüne koyar. Hepsi sessizdir.

dayak
bittiği "zaman
toplumsal hastanın
düşüncelerini
-daha sonra o
düzeltirken-
yalnış yöne
sevketmeye
yardımcı olmaz.

Fakat dayak atarken
ve yumrukların
kurbanın ciğerlerindeki
nefesi çıkarırken
aynı (eski görüntüyü yine
kullanmak için)
halıdaki tozu çıkardığı gibi
kalbin atışları
düzensiz olmazsa
ve biçarenin dilinde
ne varsa ortaya döktürürscn
(eski görüntüyü yine
kullanmak için)
halının püskülleri gibi
sadece o zaman adaletsizlik
ortaya çıkar :

çünkü
dayak atarken .halı
döver gibi rahat
olamazsın bir ağzı
yumruklarken rahatsız
olmalısın : daha sonra
rahatsız olmamak için :
dövenin kalbinin dayak
atarken düzensiz
olmayışı

KÖTÜDÜR!

çünkü
dayak
atarken doğal olarak elleri
titreyen bir insanın
elleri temizdir
ve bu insan
daha sonra vicdan azabı
duymayacak insanlardan
biridir : ve sükunet dünyaya
hakim olur.

Özgün Kaspar ilk defasında olduğu gibi sahneye çıkar. Fakat bu sefer perdenin aralığını aramaz. Hareketleri özgüvenlidir ve diğer Kasparlara benzer. Onun maskesi de memnuniyet ifadesi taşımalıdır. Sağlam adımlarla sahnenin önüne kadar eşya-

lar arasından kibarca geçerek yürür. Mikrofonun önünde durur. Altı Kaspar da sessizdir.

Onlar
düzene sokulmuş bütün
insanlar içlerine
kapanacaklarına
veya kalabalığa
karışacaklarına
şimdi gerçekten çaba
harcamaklar
zorlanmadan veya
dayak yemeden
fakat kendi özgür iradeleriyle
herkes için geçerli olan
cümleleri arayarak
yeni' patikalar göstermek
için : seçebilecekleri
o kadar çok değil
fakat seçmeliler
ve diğerlerine söylemeliler -
boş laflar
veya şişirilmiş ifadeler
olmadan- kendileriyle ilgili
sade gerçeği ;
ve diğerleri de
sonunda
kendilerinin
istedikleri, yapmak zorunda
oldukları, yapabilecekleri
şeyleri
yapmak isteyebileceklerdir.

Kaspar mikrofonda konuş-
maya başlar.
Sesi suflörlerin sesine ben-
zer : Aslında
uzun zamandır dünyada
hiçbirşey anlamadım bariz
olanı soruyordum ve
sonlu
ve sonsuz
her-şeyi
saçma
buluyordum her
nesne beni
ürkütüyordu ve
bütün dünya beni
eziyordu ne
kendim ne de
başkası olmak
istiyordum kendi
elim
yabancıydı
bana kendi
bacaklarım
başlarına

[301

buyruk
yürüyorlardı
açık
gözlerle
derin
bir uyku
içindeydim :
bir sarhoş
gibi
.bilinçsizdim
ve aslında
faydalı olmam
gerekirken
hiçbir işe
yaramıyordum
her görüntü
huzursuz ediyordu
beni
her ses
.Adatıyordu
beni
her yeni adım
mide bulantısı ^e göğsümün
ezilmesine neden oluyordu
dik duramıyordum
görüşümü kendim
engelliyordum
benim için
hiçbir ışık
yakılmadı
cümlelerin
bütün karmalAmşıklığında
benim için
söylenmiş
bir fikre

raslamadım hiçbir zaman
dünyayla uyuşmaya
başlamadan önce etrafımdan
olup bitenlerden hiçbirşey
dikkatimi çekmiyordu.

uyumsuz
sesleri
ve çığlık-
ları
bağırsaklarımda
çağıltılar ve gürül-
demeler
gibi hissediyordum
birşeyi
diğerinden ayırdedemiyordum
üç
ikiden
fazla değildi ve güneşteyken
yağmur yağıyordu ve
güneşte terlediğim zaman
veya koşarken ısındığımda
terden kendimi bir
şemsiyeyle koruyordum
hiçbirşeyı ayırdedemiyordum
ne sıcağı soğuktan

Bir süre konuşmaz. Diğer Kasparlar da sessizdirler.

ne karayı aktan
ne eskiyi
yeniden ne
gündüzü
geceden ne
insanlan
nesnelerden ne
duayı küfürden
her oda
dümdüz geliyordu
bana
ve düz nesneler üzerime
düştüğünde güçbeia
uyanıyordum bir kabusta
olduğu gibi: bana
direniyorlardı bilinmeyen
herşey sorguya çekiyordu
beni
aynı anda
ayırdedemediğim herşey ,
kafamı karıştırıyor ve
çılgına çeviriyordu beni
öyle ki nesneler arasında
kendimi kaybettim ve
kendime çıkış yolu bula
bilmek için onları imha
ettim.

Bir süre için susar. Diğer Kasparlar da sessizdirler.

Dünyaya
saat sayesinde
uymadım
düştüğümde
duyduğum acı
kendimle
nesneler arasına
bir takoz
koymama
yardım etti
ve sonunda
saçmalamaktan
kurtardı beni :
yani acı
kafamdaki karmakarışıklığı
uzaklaştırdı benden
Boşluğu
kelimelerle
doldurmayı
öğrendim
kimin
kim
olduğunu
öğrendim
ve keskin herşeyi
cümlelerle
susturmayı
öğrendim
artık
hiçbir boş yatak
karıştırmıyordu kafamı
herşey
iradem altında
bundan sonra
boş bir elbise dolabının

**

önünde boş
kutuların
önünde asla
tüylerim ürpermeyecek
dışarıya açıklığa
yapacağım hiçbir yürüyüş
öncesinde
tereddüt etmiyorum
duvardaki her çatlak için
.kendi hilelerim var durumu
gayet iyi bir biçimde kontrol
etmeme yardımcı oluyor
bunlar

Herkes hür olmalı
herkes görebilmeli
herkes ne istediğini
bilmeli
başkalarının alayları
kimseyi rahatsız etmemeli
hiç kimse dersi
kaçıramaz
hiç kimse kendini veya başka
birini
öldüremez
herkes kendi hayatını
yaşamalı
dövemez kimse karısını

Şimdi sesini yükseltir. Işık daha fazla parlar. Diğer Kasparlar hala sessizdirler.

herkes elinden gelenin en
iyisini yapmalı
herkes sınavı kazanmalı
hiç kimse gemiyi
(caçıramaz
hiç kimse aşağıdakilerin
üzerine
işeyemez
herkes gözlerinin
içine bakmalı herkesin
herkes kendini rahat hisset
meli
herkes kendi kâzını
pişirmeli
herkes kendinin olanı
herkese vermeli.

Kanepede oturan Kasparlar belirginliği yanlış anlaşılamayacak bazı sesler çıkarmaya başlarlar. Seyirci tipik ağlama sesleri, rüzgar sesleri ve kıkırdamalar duyar.

Kendinin adamı olmalı herkes
herkes etrafın halini
bilmeli
herkes
herkesin söylediklerini
gözetmeli
hiçkimse başka birinin
bakışına
körü körüne inanamaz
herkes diğerinin iyi tarafını
da görmeli

hiçkimse isteristemez
açılamaz denize herkes
kendinin yönetilmesine izin
vermeli hiçkimse başkası
hakkında yalanların
yayılmasına izin veremez.

Bir dereceye kadar, Kaspar'ın konuşmasıyla aynı anda seyirci, onun arkasından homurdanmalar, vır aklamalar, inlemeler, yüksek sesle şarkı söylenmesi, baykuş ötüşleri öuyar.

Herkes kendini işlemeli
herkes diğerleriyle ağız
kavgası yapmaktan kaçınmalı
herkes aynı zamanda
diğerini de düşünmeli
herkes geleceği de düşünmeli
herkes kendini tamamen
güven içinde hissetmeli

Seyirci hışırdamalar, yaprakların birbirine sürtünmesi sesleri, ulumalar, kükreme, kahkaha, vızıldama, miyavlama, mırıldama, şakıma ve tek keskin bir çığlık duyar.

Herkes ellerini yıkamalı
yemekten önce
herkes pantolonunu çıkarmalı

dayaktan önce
hiç kimse başka birinin
avuçlarından yiyemez
herkes
kardeşi gibi davranmalı
bir diğerine
herkes yemek için
temizce taranmış olmalı
der anne
hiç kimse bir diğerinin
sızlanmasına ve feryat
etmesine izin veremez
herkes tırnaklarını
kesmeli
herkes bir el uzatmalı
hiç kimse ülkenin
ahlakını bozamaz
hiç kimse işlemeli masa
örtülerini kirletemez
herkes burnunu
temizlemeli
herkes
gül
gibi kokmalı
hiç kimse diğer heriflerle
aptalca şakalarla
alay edemez
hiç kimse defin esnasında
birini
gıdıklayamaz
hiç kimse hela duvarlarını
karalayamaz
hiç kimse kanun kitaplarını
parçalayamaz
herkes bir kulağını

herkese vermeli hiçkimse
korkamaz herkes adını
herkese söylemeli.

G3

Arkadaki Kasparlar bu an
için sessizdirler. öndeki
Kaspar şarkı söylemeye baş-
lar, belki yüksek tondan.
Yavaşça fakat inançla, suf-
lörler, kanon tarzında, şarkı
söyler gibi konuşmaya baş-
larlar, ancak bu tasarlanmış
değildir. Yumuşak ve güzel
söylerler öyle ki Kaspar an-
laşılabilirliğini yitirmez.
Kaspar gerçek. bir inanan
gibi şarkı söyler. Hiç kimse
çatalı ısıramaz
hiç kimse yemekte
katillerin adını

Bu arada arkadaki sesler ve
gürültüler o kadar fazlalaş-
mıştır ki Kaspar önde sesini
giderek yükseltmek zorunda
kalmaktadır.. Kafiyelerin so-
nunda, diğer Kasparlar hala
kanapede oturmaktadırlar-
scslerini titretirler, kıskıs
gülerler, gırtlaklarını temiz-
lerler, ahlarlar, konuşmacı-
nın sözünü keserler vs. Fa-
kat bu sesler Kaspar'ın ko-
nuşmasının tonunu öyle yük-
seltmiştir ki son kelimeler
bir konuşmanın gürültülü
bitişini andırmaktadır.

anamaz
hiç kimse bir günahkara
rüşvet veremez' hiç kimse
resmi bir arabada özel
insanlar taşıyamaz hiç kimse
bir meyhanede kavga
çıkaramaz herkes değmelidir
herkesin vaktine hiç kimse
doğuran bir kadına iğrençlik
yapamaz hiç kimse bir
adamı diğerinin adıyla
çağıramaz hiçkimse başkasını
sadece kalın dudakları
olduğu için aşağılayamaz
hiç kimse başkasının kabur-
galarına bıçak saplayamaz
herkes sokaktaki polise
memur bey demelidir

Arkasındaki Kasparlarda şarkıya katılırlar fakat sözlerle değil melodiyle. Ya da gerçekten söylemezler, ince çığlıklarla, yödleyerek, vızıldayarak, boru sesi çıkararak, burunlarını çekerek, dudaklarım şapırdatarak, hırıldayarak, geğlrerek, uluyarak, şarkıyla aynı ritm içinde eşlik ederler. Şimdi yavaş yavaş sesleri yükselir.

Hiçbir mobilya toz
tutamaz
Hiçbir aç adam doğru
duramaz
hiçbir delikanlı şehvet
düşkünü olamaz
ömrünün baharında herkes
kendini iyi hissetmelidir
hiçbir bayrak ters yönde
dalgalanamaz
herkes kendi
mahallesine
aittir şehrin
her palyaço şanssızdır
iyi anlamına gelmeyen
her kelime silinmelidir.

Arkasındaki Kasparlarm sesleri daha da yükselir. Biri paketini açar, kağıt hışırtısı, paketten bir tırnak törpüsü çıkarır ve tırnaklarını törptilemeye başlar. Başka bir Kaspar da paketini açar, kağıdı daha fazla hışırtıyla çeker ve paketten daha büyük bir törpü çıkarır ve tırnaklarını törpülemeye başlar. Törpüleme sesleri duyulmaya başlamıştır bile.

Masada dirsek
yok
bıçaklı balık
yok

telefe-
rikte
dişi domuz yok
karıya öpücük
yok
pişmemiş yermântarı
yok
her serseri içerde
susturulmuş
hepsi muhalif.

Kaspar tekrar konuşur :
Gerçek bir değnekte
bok yok
yalamak için
gerçek bir parmak yok
her yumruk
kınında
her taze balık
kızgın yağda
her dakik uçak
vaktinde havada
her gerçek insan
herşeyin farkında
her sağlıklı meyva
konservede
gerçek olmayan herşey
bok çukurunda.

64

Susar. Sessizlik. Daha sonra şunları söyler :
Az önce
söylediğim
neydi?

Suflörler Kaspar'ın söylediklerini şarkı gibi söylerler ve diğer Kasparlar vıraklar, havlar, yağmur ve fırtına sesleri çıkarırlar, sakız patlatırlar vs.

Az önce
söylediğimin
ne olduğunu
bir bilebilsem?!
Az önce
ne söylediğimi
bir bilebilsem!
Az önce
söylediğim
ne?
Gerçekten
demin
ne söylüyordum
ben?
Az önce
söylenen
neydi?
Demin
ne söylediğimi '
bir bilebilsem!
Gerçekten
az önce
ne
söylüyordum
ben?

Kendine bu soruları sorarken bile diğer Kasparlar.gibi kıkırdamaya ve di'ğer sesleri çıkarmaya başlar. Aynı anda suflörler son sözlerini sonuna kadar şarkı olarak söylerler. Kaspar, örneğin, mikrofona parmağını şakırdatır. Diğer Kasparlar, suflörler şarkı söylerken, sonunda etkili bir kahkaha atarlar. Son olarak inlemeler, kıkırdamalar, konuşan Kaspar ve ötekiler yavaş yavaş sessizleşirler. Seyirci iki veya üçünün tırnaklarını törpülediğini duyar. Öndeki Kaspar kortuşur :

Her cümle
kuşlar içindir

her cümle kuşlar
içindir

her cümle kuşlar içindir

Sessizlik.

Şiir haline sokmadan konuşmaya başlar.
Bir spot üzerindedir.

Attığim ilk adımdan gurur duyuyordum, ikinci adımdan utandım; kendimde keşfettiğim ilk elden yine gurur duydum fakat ikinci elden utandım : yinelediğim herşeyden utandım; ancak söylediğim ilk cümleden bile utandım, oysa ikinci cümleden artık utanmadım ve kısa zamanda arkadan gelenlere alıştım, ikinci cümlemden gurur duyuyordum.

Öykümde ilk cümlemle sadece bir gürültü çıkarmak istemiştim, oysa ikinci cümlemle, dikkat çekmek istedim, ve sonra gelen cümleyle konuşmak istedim, ve sonraki cümleyle kendimi konuşurken duymaJc istedim, ve bir sonraki cümlemle diğerlerinin benim konuştuğumu duymalarım istedim, ve bir sonraki cümleyle diğerlerinin ne söylediğimi duymalarım istedim, ve bir sonraki cümleyle yine bir cümle söyleyen diğerlerinin duyulmamasım istedim, ve sadece sondan bir önceki cümleyi sorular sormak için kullandım, ve sadece öykümün son cümlesiyle cliğerlerinin ne söylediğini sormaya başladım, ben cümlemi söylerken duymazlıktan .gelinen diğerlerinin.

Kar gördüm ve kara dokundum. Bunun üzerine cümleyi söyledim : başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum, bununla karın niye ellerimi ısırdığını ifade etmek istiyordum. Bir keresinde karanlıkta uyandım ve birşey göremedim. Bunun üzerine : başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum, dedim, bununla herşeyden önce, koskoca bir odanın niye bir yerlere gittiğini, ve sonra da, kendimi gö-

remediğim için bana ait herşeyden niye uzaklaştırıldığımı ifade etmek istedim, ve bunun üzerine birisini, yani kendimi, konuşurken duyduğum için bir kez daha : başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum? dedim, bununla ben konuşurken başka kimin benimle alay ettiğini öğrenmeyi istediğimi ifade etmek" istedim. Sonra her tarafın yemyeşil olduğu açıklığa bakınca bu açıklığa : başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum? dedim ve bu cümleyle açıklığa ayaklarımın niye ağrıdığını sormak istiyordum. Yine, kıpırdayan bir perde gözüme ilişti. Bunun üzerine : başka birinin bir samanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum, dedim ama perdeye değil : ve bununla, ama bunları perdeye söylemedim, kime söylediğimi bilmiyorum, niye bütün çekmecelerin açıkta olduğunu ve niye ceketimin her zaman kapıya sıkıştığını söylemek istiyordum. Yine çatırtılarla merdivenden çıkan birini duydum ve o çatırtılara başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istediğimi söyledim, bununla kafamın tekrar ne zaman hafifleyeceğini ifade etmek istedim. Yine bir keresinde, tabağımın yere düşüşünü seyrettim, faltat kırılmadı, bunun üzerine : başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum, diye haykırdım, bununla dünyada hiçbirşeyden korkmadığımı anlatmak istedim ve bir kez daha : başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum, dedim, bununla birşeyin, örneğin çatlak bir buz saçağının muhtemelen beni korkutabileceğin! anlaşılır kılmak istedim; ve bir kere artık acı duymamaya başlayınca bağırdım : başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum, bununla herkese sonunda artık acı duymadığımı söylemek istedim fakat sonra bir kez daha acı duydum ve herkesin kulağına fısıldadım : başka birinin bir zamanlar olduğu gibi biri olmak istiyorum, bununla bilakis artık hiç. acı duymadığımı ve iyi olduğumu herkese bildirmek istiyordum, bununla yalan söylemeye başladım ve sonunda kendime : başka birinin bir zamanlar olduğu gibi bîri olmak istiyorum, dedim ve bununla bu kendime söylediğim cümlenin aslında ne demek olduğunu öğrenmek istiyordum.

Kar beyaz olduğu için ve kar gördüğüm ilk beyaz olduğu için herşeye beyaz kar diyordum. Bana beyaz bir mendil verildi fakat dokunduğumda beyaz kar elimi ısırdığı için mendilin de elimi ısıracağım sandım ve mendile dokunmadım ve kar kelimesini öğrendiğimde beyaz mendile kar dedim fakat sonra mendil kelimesini de öğre'ndiğimde, beyaz bir mendil gördüğüm zaman, mendil kelimesini söylediğim zaman bile yine kar kelimesini düşünüyordum ve o zaman ilk defa olarak hatırlamaya • başladım. Fakat kahverengi veya gri mendil kar değildi aynı gördüğüm ilk kahverengi veya gri karın kar olmadığı gibi, fakat gördüğüm ilk gri veya kahverengi mesela hayvan pislikleri veya bir kazaktı. Ama beyaz bir duvar kardı, aynı güneşe çok baktığımda bütün herşeyin kar haline gelmesi gibi çünkü o zaman sadece kar görüyordum. Sonunda, meraktan, beyaz .olmayan birşey için bile kar kelimesini kullandım, kar sözcüğünü söylediğim için o şeyin kara dönüşüp dönüşmeyeceğini görmek istiyordum, ve kar sözcüğünü söylemesem bile düşünüyordum ve gördüğüm herşeyde karın kendisini değilse bile en azından kar kelimesini hatırladım. Uyurken veya uzun bir yürüyüşte veya karanlıkta koşarken bile sürekli kar kelimesini söylüyordum. Fakat sonunda sadece kar hakkındaki kelime ve cümlelere değil ama önümde seriliyken veya yağarken bile kara inanmadığım noktaya geldim, artık inanmıyordum, ve sadece artık kar kelimesine inanmadığım için. karı ne gerçek ne de olası buluyordum.

O zamanki manzara parlak renkli bir pancurdu. Bir sandalyenin yerdeki gölgesini gördüğüm andan beri yere düşmüş bir sandalyeye sandalyenin gölgesi olarak bakmaya başladım. Her hareket koşmaktı, çünkü o zaman herşeyden kaçmak, sadece kaçmaktan başka birşey istemiyordum, yüzmek bile koşmaktı. Zıplamak ters yönde koşmaktı. Düşmek bile koşmaktı. Her sıvı, durgun olduğu zaman bile, olası bir koşmaktı. Korktuğum zaman nesneler çok hızlı koşuyorlardı. Fakat o zaman gece bilinçsiz hale geliyordu.

Nereye döneceğimi bilemediğim zamari bana, nereye döneceğimi bilemediğim zaman korktu'ğum söylendi, ve işte korkmayı böyle öğrendim ben; ve kırmızıyı gördüğüm zaman bana kızgın olduğum söylendi; fakat saklanmak için sürünerek -uzaklaştığımda utanmıştım; ve havaya zıpladığım zaman mutluydum; fakat patlamaya yakın olduğum zaman bir sırrım vardı veya birşey - den gurur duyuyordum ve neredeyse tükendiğim zaman merhametliydim; fakat ne sağı nede solu bilemediğimde umutsuzdum; ve neyin aşağıda veya yukarda olduğunu bilmediğim zaman ise şaşırmıştım; fakat nefesim durduğunda ürkmüştüm ve benzim solduğu zaman ölümden korktum; fakat ellerimi uyuşturduğum zaman memnundum ve kekelediğimde bana kekelediğim zaman mutlu olduğum söylendi; kekelediğim zaman mutluydum. Ben kelimesini söylemeyi öğrendikten sonra bir süre bana ben diye hitap edilmesi gerekti çünkü sen kelimesiyle benim ifade edildiğimi bilmiyordum, zira bana ben deniyordu; ve yine sen kelimesini öğrendiğimde bir süre kimin ifade edildiğini bilmezlikten geldim çünkü hiçbirşey anlamamak hoşuma gidiyordu; yine aynı şekilde sen kelimesinin her söylenişinde cevap vermekten de hoşlanmaya başladım.

Bir sözcüğü anlamadığım zaman onu iki kere ve iki kere daha söylüyorum böylelikle artık beni huzursuz etmiyordu. Savaş, savaş : paçavra, paçavra diyordum. Savaş, savaş, savaş, savaş : paçavra paçavra, paçavra, paçavra, diyordum. Böylece sözcüklere alıştım.

İlk önce sadece bir insan gördüm. Daha sonra, bu bir insanı gördükten sonra, bir-

Aynı anda Kasparlardan biri kutusundan büyük bir törpü çıkarır ve bir kere kutuya sürter. Sonra yanındaki Kaspar da törpülemeye başlar. Çıkan ses insanı çıldırtacak bir sestir. Bütün Kas-parlarm giysilerinde bir çeşit metal vardır ve bir törpü sürtüldüğü zaman bütün işkence verici sesleri çıkarır. Bu ana kadar bu seslerden sadece biri kısa bir süre için

kaç başka insan daha gördüm. Bu gayettabii şaşırttı beni.

Birşeyin patladığını gördüm. Patladığı için almak istedim. Parlayan herşeyi almak istedim Daha sonra patlamayanları da almak istedim.

Birinde birşey gördüm. Onun gibi birşey almak istedim. Daha sonra benim de birşeyim olsun istedim. Uyandığımda birşeyler yedim. Ondan sonra oynadım ve konuştum ta ki tekrar uyuyana kadar ve tekrar uyandım.

Bir keresinde ellerimi ceplerime soktum ve bir daha dışarı çıkatamadım. Bir zamanlar her nesne her-şeyin delili gibiydi ama neyin?

Bir zamanlar (yutkunmaya çalışır) yutkunamıyordum. Bir zamanlar (hapşırmaya çalışır) hapşıramıyordum. Bir zamanlar (esnemeye çalışır) esniyemiyordum. Bir zamanlar - (aşağıdaki cümleyi sonuna kadar söylemek için çaba sarfeder) dicıkarılmıştı. Kasparlarin üzerlerinde sünger, teneke, taş vs. olabilir. Bütün bunlar karton kutunun içindedir. Birisi paket kağıdının hışırtı sesini de kullanabilir. Sesler artarak sıklaşır ve yükselir çünkü bütün Kasparlar kartonlarla çalışmaya başlarlar. Her birinde törpü, bıçak, kalem, çivi vardır, kimisi tırnaklarını kullanır. Teker teker ayağa kalkarlar ve münakaşacı bir sıkışıklık oluştururlar. Ancak her ses diğerinden farklıdır, hiçbirisi gelişigüzel çıkarılmaz, ya da mikrofondaki Kaspar'm sözlerinden çıkarılmaz, aksine gürültüler sözleri daha da belirginleştirir.

Sesler artarak uzar. Örneğin taş bir tabana sürten kapı sesi, bir sirkte bir ayının tırnaklarının arasından metal bir borunun kayışı, asfalta sürten bir kızağın sesi, tırnağın veya tebeşirin karatahtaya sürtmesi, pabuçlarındaki demirleri mermer tabana sürten insanlar, ağaç kesen testere, tırnağın cama sürtmesi, kumaş yırtılması vs. gibi sesler duyulabilir.

ğerlerini takip eder... yakaladım... kimse yenilmedi... nesneler... sürdüm... kimse okşamadı... diğerleri gürledi... nesneler... kimse- itmedi... ben ittim... diğerleri gösterdi... nesneler haline geldi... hareket ettim... diğerleri yardı... kimse alçalt* madı... nesneler... nesnelerin... diğerleri ovaladı... kimse vurmaz., ben sürüklerim.. nesneler haline gelir... kimse boğulmaz... diğerleri alır..
— bir cümleyi sonuna kadar söyleyemiyordum.

Bir keresinde kaydırdım kaydifdım.. bir keresinde kayandırdım kay kay., bir keresinde kayandırdım kam kam... kir beresinde bb:b:b....
— Dilimi kaydırdım ve hepsi birbirlerine baktılar.

Bir zamanlar tek gülen insan bendim.

Bir keresinde bir sineğe bindim.

Bir keresinde herkesin cinayet! diye bağırdığını duydum fakat baktığımda sadece çöp tenekesinde ezilmiş bir domates buldum.

(Imajinasyona da birşey bırakın fakat fazla değil.) Bu sesler çıkarıldıkça ve kutulardaki değişik nesneler (sünger vs.) parça parça kesildikçe Kasparlar yavaş yavaş sahnenin önüne doğru gelirler.

Bütün mobilyalardan farklıydım.
Zaten ilk cümlede tuzağa düşürülmüştüm:

Kendimi anlaşılır kılabilirim. Çok uzun zaman uyumuş olmalıyım çünkü şimdi uyanığım. Masaya gidiyorum ve masayı kullanıyorum ama suna bakın- masa kullanıldıktan sonra yine varlığını sürdürüyor. Görünebilirim çünkü yerimin neresi olduğunu biliyorum. Kuru ellerle uyuyamam fakat ellerime tükürdüğümde daha da kuruyorlar. Sandalye zararsızdır demekle sandalyenin zararsızlığı bitmiş oluyor. Uzun zamandır açık duran kapı sonunda kapandığı zaman kendimi iyi hissederim. Herşeyin nereye ait olduğunu biliyorum. Doğru oranlayabilen iyi bir gözüm vardır. Ağzıma hiçbirşey koymam. Üçe kadar gülebilirim. Faydalıyımdır. Uzak mesafeden ağaçların çürüdüğünü duyabilirim. Artak hiçbirşeyi harfi harfine anlayamıyorum. Uyuyana kadar bekleyemem oysa önceleri uyumak için bekleyemezdim. Ben konuşturuldum. Gerçekliğe mahkum edildim. Duyuyormusunuz? (sessizlik) Duyabiliyormusunuz (sessizlik) Psst. (sessizlik.) Sahne kararır. Sessizlik.

65 '

Sahne yeniden aydınlanınca sahnedeki olaylar yine üçe ayrılır. Kaspar'm aşağıdaki konuşmasıyla birlikte suflörler tekrar konuşmaya başlarlar. Fısıldayarak şöyle birşey tekrarlar : Eiğer sadece. Geleceğe sahip çık. Şimdi her ikinci aynı anda her dördüncüye karşı olduğuna göre. Olası bir nesne. Eğer sadece. Yaşamı daha kolay kılmak. Eğer sadece. Gelişme. Eğer sadece. Gerçekte. Eğer sadece. Sabit artan sayılarda. Eğer sadece. Hizmet ederse. Eğer sadece. Tehlike barındırır. Eğer sadece. Onun için gerekil bu. Eğer sadece. Sonunda sona kadar, tekrar tekrar yinelerler, yavaşça konuşarak : Eğer sadece. Eğer sadece. Eğer sadece. Bu arada Kasparlar (törpüleyerek vs) konuşan Kaspar'ı

törpüleri vsyle itip kakmak için ilerlerler. Bir nesneyle özellikle dalga geçerler, örneğin bir sandalye, ona gülerler, taklidini yaparlar, iterler ve yerde yuvarlanırken çıkardığı sesi taklit ederler, böylelikle sandalyeyi saçmasapanlaştırırlar ve onu ve diğer eşyaları böylelikle TAMAMEN İMKANSIZ hale getirirler. Kaspar konuşmaya devam eder :

Kütüklerin ateşte huzurla çatırdadıklarını duyabiliyorum, bununla kemiklerin huzurla çatırdadıklarını duymadığımı söylemek istiyorum. Sandalye burada duruyor, masa orada, bununla bir öykü anlattığımı söylemek istiyorum. Daha yaşlı olmak istemezdim ama daha fazla zamanın geçmiş olmasını isterdim. bununla bir cümlenin bir canavar olduğunu anlatmak istiyorum, bununla konuşmanın geçici olarak yardım edebileceğini söylemek istiyorum, bununla ben ürktüğüm zaman her nesnenin korkulur hale geldiğini söylemek istiyorum. Orada gerçekten olmayı hayal edememem hariç şimdi heryerde olmayı hayal edebilirim, diyorum, bununla kapı tokmaklarının boş olduğunu söylemek istiyorum. Hava çat diye kapatır veya oda çatırdar veya perde ştngırdar diyebilirim bununla elimi nereye sokacağımı veya koyacağımı bilmediğimi anlatmak istiyorum, elimi nereye koyacağımı bilmediğimi söylerken bütün kapıların açılabilir oldukları konusunda beni kışkırttıklarını anlatmak istiyorum ki bu cümleyi de : saçımı makinaya olduğu gibi masaya da kaptırdım ve kafamın derisi yüzüldü anlamında kullanmak istiyorum : literal olarak : her yeni cümleyle mide bulandırıcı bir hale geliyorum : mecazi olarak : karmakarışık edildim : birinin avcundayım : diğer tarafa bakıyorum : orada kansız bir sükunet hakim : artık kendimi kendimden kurtaramam : şapkayı et çengeline fırlatırım : ölürken her tabure yardım eder : döşemeler su geçirmezdir : mobilyalar olmaları gerektiği gibi : hiçbirşey açık değil : acı ve acının sonu görüş alanına girdi : zaman durmalı : düşünceler çok küçülür.: yine de kendimi denedim : hiçbir zaman kendimi görmedim : hiç kanunsuz direniş yapmam : pabuçlar eldivenler gibi oturur : sırf kork-